

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ

รองอำมาตย์โท หลวงพิศาลสุขสมบัติ บ.ม.

ณ วัดวังกระโจม

อำเภอเมือง นครนายก

๑ เมษายน ๒๕๒๒

คำอนุโมทนา

"พระในบ้าน" เป็นปูชนียบุคคลของลูก ๆ ซึ่งหาได้ยาก เพราะเมื่อตายจากกันไปแล้วจะหามาทดแทนอีกไม่ได้ และเป็นพระตลอดไป ในเวลาที่ท่านมีชีวิตอยู่ซึ่งก็ไม่นานนัก ลูก ๆ พึงให้โอกาสแก่ท่านได้พักผ่อนบ้าง ให้ปัจจัยสี่แก่ท่านบ้าง ที่สุดคือให้กำลังใจและรักษาน้ำใจท่านบ้างตามควร ทั้งนี้เพื่อสนองพระคุณท่าน และเมื่อท่านสิ้นชีวิตไปแล้ว แทนการเศร้าโศกเสียใจเสียดาย ซึ่งไม่เกิดสาระอะไรแก่ท่าน ลูก ๆ ก็พึงหาทางประกาศเกียรติคุณของท่านและทำบุญกุศลหรือความดีต่าง ๆ อุทิศให้แก่ท่าน นี่คือวิถีทางดำเนินที่ถูกต้องของผู้เป็นลูกของพระในบ้านจะพึงทำตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา หากทำได้อย่างนี้ นอกจากผู้ทำจะได้รับการยกย่องจากชาวโลกว่า "รักพ่อ รักแม่" มีน้ำใจประกอบด้วยคุณธรรม คือ ความกตัญญูกตเวที ซึ่งเป็นเครื่องหมายของคนดีแล้ว ผลดีนั้นยังจะสนองตอบแก่ลูก ๆ ผู้กระทำไม่โดยตรงก็โดยอ้อมในปัจจุบันชาตินี้อีกด้วย

ตามประวัติของรองอำมาตย์โท หลวงพิศาลสุขสมบัติ และคำไว้อาลัยของลูก ๆ หลาน ๆ บ่งชี้ให้เห็นว่า คุณหลวง ฯ เป็นบุคคลที่น่านับถือได้คนหนึ่ง คือ น่า "นับ" ว่าเป็นคนดีได้ เพราะในฐานะที่เป็นข้าราชการก็เป็นข้าราชการที่ดี ในฐานะเป็นพ่อก็เป็นพ่อที่ดี ในฐานะเป็นปู่ก็เป็นปู่ที่ดี เรียกว่าดีทุกฐานะที่ตัวเองเป็น และเป็นบุคคลที่น่า "ถือ" เป็นแบบอย่างได้ เพราะเป็นแบบที่ดี เมื่อใครถือเอาไปเป็นแบบก็จะดีเหมือนแบบ บัดนี้ คุณหลวง ฯ เหลือเพียงความเป็นบุคคลน่า "นับถือ" ไว้ให้ลูกหลานได้ชื่นชมเท่านั้น ร่างกายอันหาแก่นสารมิได้ ได้แตกดับสลายตัวไปแล้วตามสภาพ

ในงานพระราชทานเพลิงศพคุณหลวง ฯ ลูก ๆ หลาน ๆ ช่วยกันอย่างดี และประกาศคุณในความเป็นพระของคุณหลวง ด้วยการพิมพ์ "พระในบ้าน" แจกอ่านกัน โดย น.อ. นายแพทย์สมบัติ และคุณถวิล ศีตะปันย์ เป็นผู้ขออนุญาตบทความนี้ ซึ่งอาตมาก็ขออนุญาตให้ตามประสงค์ด้วยความยินดี และขออนุโมทนาในกุศลเจตนาธรรมทานครั้งนี้ด้วย

ขออำนาจกุศลผลบุญทั้งมวลที่เกิดจากการบำเพ็ญให้เป็นไปของลูก ๆ หลาน ๆ ของคุณหลวง ฯ จงมารวมเป็นพลวปัจจัยให้คุณหลวง ฯ ได้รับรู้และอนุโมทนา แล้วมีส่วนในผลบุญนี้ มีความสุขสถาพร ในสัมปรายภพทุกเมื่อ เทอญ.

(พระศรีวิสุทธิวงศ์)

วัดราชโอรสาราม บางขุนเทียน กทม.

คำปรารภ

ในการจัดพิมพ์หนังสือเพื่อเป็นอนุสรณ์ เนื่องในวันพระราชทานเพลิงศพ รองอำมาตย์โท หลวงพิศาลสุขสมบัติ ผู้เป็นบิดานั้น ลูกลงความเห็นว่า บทความเรื่อง "พระในบ้าน" อันเป็นบทประพันธ์ของท่านเจ้าคุณพระศรีวิสุทธิวงศ์ แห่งวัดราชโอรสาราม เป็นเรื่องที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง เพื่อเทิดทูนพระคุณของบิดา มารดา และจะเป็นการเผยแพร่ให้กว้างไกลออกไป จึงได้กราบขออนุญาตจัดพิมพ์ขึ้น ซึ่งพระคุณท่านก็ไม่ขัดข้องนับเป็นความกรุณายิ่ง ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

หวังว่าหนังสือนี้คงเป็นประโยชน์ แก่ท่านที่ได้กรุณาให้เกียรติมาในงานพระราชทานเพลิงศพครั้งนี้ ขอกุศลผลบุญอันเกิดจากหนังสือ "พระในบ้าน" นี้จงเอื้ออำนวย ให้ดวงวิญญาณ ของคุณพ่อประสบแต่ความสุข เกษมสำราญในสัมปรายภพ ตลอดไป เทอญ

ลูก

รองอำมาตย์โท หลวงพิศาลสุขสมบัติ บ.ม.

(ชุ่ม ศีตะบุตร์)

ชาตะ ๒๘ มกราคม ๒๔๒๕

มรณะ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๒๑

ประวัติย่อ
รองอำมาตย์โท หลวงพิศาลสุขสมบัติ

รองอำมาตย์โท หลวงพิศาลสุขสมบัติ (ชุ่ม ศีตะปันย์) บุตรนายแสง นางจับ ศีตะปันย์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๒๕ ได้เล่าเรียนศึกษา ณ โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ และโรงเรียนสายสวลี รวม ๔ ปี สอบไล่ได้ชั้น ๒ มหามกุฏราชวิทยาลัย และชั้น ๔ สนามหลวง พ.ศ. ๒๔๔๕ อุปสมบท ณ วัดเทพศิรินทราวาส สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์ บวชอยู่ ๒ พรรษา ลาสิกขาแล้วได้ถวายตัวเป็นมหาดเล็กอยู่ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ แล้วเข้าฝึกหัดระเบียบการอยู่ในกระทรวงมหาดไทย

๑๓ พ.ค. ๒๔๕๐ เป็นรองเสมียน กองปลัดบัญชีกระทรวงมหาดไทย

๑ เม.ย. ๒๔๕๑ เป็นเสมียน กองปลัดบัญชีกระทรวงมหาดไทย

๑๒ มิ.ย. ๒๔๕๓ เป็นรองปลัดเมืองเพชรบุรี

๑ ก.ค. ๒๔๕๔ เป็นผู้ช่วยสรรพากร

๑๘ เม.ย. ๒๔๕๖ เป็นว่าที่ผู้ช่วยสรรพากร มณฑลนครไชยศรี ได้รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์ตรี

๑๖ ธ.ค. ๒๔๕๘ เป็นผู้ช่วยสรรพากรมณฑลนครไชยศรี ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นขุนพิศาลสุขสมบัติ

๒๒ ส.ค. ๒๔๖๑ เป็นสรรพากรจังหวัดกาญจนบุรี

๑๕ ม.ค. ๒๔๖๑ ได้รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์โท

๒๒ ธ.ค. ๒๔๖๓ ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์ขึ้นเป็นหลวงพิศาลสุขสมบัติ

๘ ก.พ. ๒๔๖๕ ได้รับพระราชทานเหรียญเบญจมาภรณ์มงกุฎสยาม

๒๕ ธ.ค. ๒๔๖๗ เป็นสรรพากรจังหวัดปราจีนบุรี

๔ ส.ค. ๒๔๗๓ เป็นผู้ช่วยสรรพากรมณฑลนครไชยศรี

๑ เม.ย. ๒๔๗๕ เป็นสรรพากรจังหวัดหนองคาย

๘ พ.ย. ๒๔๗๕ ได้รับพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลา

พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้ลาออกจากราชการเพื่อประกอบอาชีพส่วนตัว

หลวงพิศาลสุขสมบัติ ได้ทำการสมรสกับ นางสำริด ศีตะบั๋นย์ (มหาภูมิ) มีบุตรด้วยกัน คือ

๑. นายเฉลิม ศีตะบั๋นย์

๒. ด.ญ. จำนง ศีตะบั๋นย์ (ถึงแก่กรรม)

๓. นายสมบูรณ์ ศีตะบั๋นย์

๔. น.อ. นายแพทย์สมบัติ ศีตะบั๋นย์

นางสำริดได้ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ ต่อมาได้มีบุตรซึ่งเกิดกับนางลำภู ศีตะบั๋นย์ อีก ๔ คน คือ

๑. เด็กชายผจงศักดิ์ ศีตะบั๋นย์ (ถึงแก่กรรม)

๒. นางถนอม บุญคล้อย

๓. เด็กหญิงฉวีวรรณ ศีตะบั๋นย์

๔. เด็กหญิงผกากรอง ศีตะบั๋นย์

บ่ายวันพุธ ที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๒๑ ได้ล้มลงศีรษะฟาดมีบาดแผลกกหูเล็กน้อย สมองได้รับความกระทบกระเทือนอย่างแรง ทำให้ไม่รู้สึกตัวดี ต้องรีบเข้ารับการรักษาในห้องฉุกเฉินโรงพยาบาลประจำจังหวัดนครนายกทันที อาการมีแต่ทรงกับทรุด ได้รับการรักษาอยู่ในห้องฉุกเฉินตลอดมาและได้ถึงแก่กรรมโดยสงบเมื่อบ่ายวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๒๑ สิริรวมอายุได้ ๙๖ ปี ๘ เดือน ๑๕ วัน ตลอดระยะเวลาที่เจ็บป่วยทุกครั้งได้รับการเอาใจใส่รักษาพยาบาลเป็นอันดีจากท่านนายแพทย์ผู้อำนวยการ, แพทย์, พยาบาล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

แด่คุณพ่อที่เคารพรัก

ลูกภูมิใจอยู่เสมอที่ได้มีคุณพ่อผู้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีกำลังใจที่เข้มแข็ง มีความคิดที่สุขุมรอบคอบ มีความละเอียดถี่ถ้วน มีใจโอบอ้อมอารี มองเห็นการณ์ไกล คุณพ่อเป็นคนดุ แต่ก็มีเหตุมีผล ไม่จุกจิกจู้จี้ จึงทำให้ลูกยำเกรงอยู่ในที ท่านไม่เคยที่จะพร่ำสอนให้ลูกปฏิบัติอย่างนั้นอย่างนี้ซิจึงจะดี แต่ทว่าจะลงมือปฏิบัติของท่านไปเรื่อย ๆ ให้เราได้รู้ได้เห็นเอาเองหรือไม่คุณพ่อก็เล่าเรื่องยกตัวอย่างอะไรให้พึ่งพอให้ลูกได้จับประเด็นได้ เป็นการอบรมบ่มนิสัยที่ค่อย ๆ ซึมซาบเข้าไปในสายเลือดของลูก ๆ ตั้งแต่เล็กมาจนเติบใหญ่แล้วแยกย้ายกันออกไปทำมาหากินด้วยความสุขสมบูรณ์ ด้วยกำลังจิตใจที่เข้มแข็งของท่าน ถึงแม้คุณพ่อจะมีอายุมากขึ้นก็ยังสามารถที่จะพ้นผ่าอุปสรรคต่าง ๆ ได้เรื่อย ๆ มา แต่อุปสรรคที่ก่อความลำบากให้กับคุณพ่อก็คือวัยชราและโรคภัยที่เข้ามาเบียดเบียนในเบื้องปลายของชีวิต ทำให้วงชีวิตของคุณพ่อต้องแคบเข้า ๆ จนในที่สุดก็ต้องแตกดับไป ยังความ

โศกสลดวิปโยคแก่ลูกและผู้อยู่เบื้องหลังเป็นที่สุด วันนี้เป็นวันพระราชทานเพลิงศพคุณพ่อ ลูกขอให้ดวงวิญญาณของคุณพ่อได้สิงสถิตในทิพยวิมานปราศจากทุกข์ทรมานด้วยประการทั้งปวง พระคุณของคุณพ่อจักซึมซาบอยู่ในจิตใจลูกซึ่งจักทดแทนเท่าใดมิรู้หมด.

จากลูก

กราบเท้าคุณปู่ที่เคารพรักยิ่ง

เมื่อคืนก่อนไก่ฝันเห็นคุณปู่อีกตามเคย หน้าตาคุณปู่มีความสุขเหมือนทุกครั้งที่ไก่ฝันเห็น ทำให้ไก่คิดไปถึงวันเวลาที่ไก่ไปเยี่ยมคุณปู่ทุก ๆ ครั้ง และครั้งหลัง ๆ ที่โรงพยาบาล ตั้งแต่จำความได้มาจนทุกวันนี้ ไก่ไม่มีคุณย่า, คุณตา, คุณยาย ไก่มีแต่คุณปู่คนเดียวเท่านั้นที่เป็นที่ตั้งแห่งความเคารพและให้ความอบอุ่นทางใจของหลาน ๆ เสมอมา ทุกครั้งที่เราพากันไปหาคุณปู่ ก่อนกลับคุณปู่จะต้องมีคำสอนสั้น ๆ สอนเราเสมอ ใจความสำคัญที่คุณปู่ย้ำบ่อยที่สุด คือให้ขยันหมั่นเพียรเรียนหนังสือ ฉะนั้นทุกครั้งที่ไก่ น้องก้อย, น้องกุ้ง ประสบความสำเร็จจากการศึกษา เช่น ไก่สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้, น้องก้อยสอบเข้าโรงเรียนเตรียมทหารได้ และน้องกุ้งสอบเข้าโรงเรียนสตรีวิทยาได้ เราก็จะต้องรีบมากราบเรียนให้คุณปู่ทราบทันที ซึ่งคุณปู่ก็จะดีใจไปกับเราด้วยทุกครั้ง เราถือเสมอว่าการที่เราประสบผลสำเร็จเหล่านั้นได้ส่วนหนึ่งก็เพราะคำสอนและคำอวยพรของคุณปู่นั่นเอง ไก่

จึงอดเสียใจไม่ได้ที่คุณปู่ต้องล่วงลับไปก่อนที่ไก่จะจบจากมหาวิทยาลัยอีกไม่กี่เดือนนี้ และต่อจากนี้ไปเราก็ไม่มีคุณปู่ที่เคารพยิ่งคอยให้กำลังใจและพร่ำสอนให้หลาน ๆ อีก...ไม่มีอีกแล้ว

ท้ายที่สุดนี้ไก่ขอให้ดวงวิญญาณของคุณปู่ไปสู่สุคติและรับรู้ความเคารพรักและระลึกถึงจากหลานอยู่เสมอ...ตลอดไป.

ด้วยความรักและเคารพอย่างสูง

หลานไก่, ก้อย, กุ้ง

พระในบ้าน

โดย

พระศรีวิสุทธิวงศ์ (ทองดี ป. ๙)

"พระ" หมายถึงผู้ประเสริฐ ผู้ยอดเยี่ยม เพราะเป็นผู้มีคุณสมบัติดีอยู่ในตัว และประกอบความดีต่อผู้อื่นโดยมิได้มุ่งหวังการตอบแทนทำด้วยดวงใจอันเปี่ยมล้นด้วยความรัก ความปรารถนาดีและความสงสารเป็นมูลฐาน หากผู้ใดทำได้ดังนี้ ไม่ว่าผู้นั้นจะครองเพศแบบไหน วัยไหน โลกย่อมแซ่ซ้องสรรเสริญผู้นั้นว่าเป็น "พระ" ในสายตาของเขาและพร้อมที่จะยกมือทั้งสองขึ้นไหว้บูชา หรือยอมก้มศีรษะพร้อมทั้งกายหมอบราบกราบกรานด้วยความเต็มใจ มิได้ตะขิดตะขวงหรือลังเลสักน้อย เพราะมาเห็นว่าผู้นั้น คือ เนื้อนาบุญอันหาได้ยากของเขาอย่างแท้จริง

"ความเป็นพระ" อย่างที่ว่ามานั้น มิใช่จะมีเฉพาะกับนักบวชในศาสนาใดศาสนาหนึ่งตามความเข้าใจของคน

ทั่วไปเท่านั้น ความจริงเราท่านทุกคนต่างก็เคยประสบพระ หรือมีพระผู้ประกอบด้วยคุณความดีดังกล่าวมาแล้วทุกคน และมิได้พบที่ในป่าถ้ำลำเนาเขา หรือแดนบุญสถานของนักบวชอื่นใดเลย หากพบกันอยู่ที่บ้านมีอยู่ในบ้านของเรานั่นเอง มิพักต้องไปหาที่อื่นเสียให้ยากเลย

เพราะพระดังกล่าวนี้หาได้ในบ้าน จึงเรียกในที่นี้ว่า "พระในบ้าน"

หากจะบอกในตอนต้นนี้เสียเลยว่า "พระในบ้าน" นั้น คือ "พ่อ" กับ "แม่" ก็คงจะทำให้คลายสงสัยไปได้เปลาะหนึ่ง เพราะบางทีอาจเกิดความแคลงใจขึ้นมาเมื่อได้ยินคำนี้เข้าว่าเหตุใดพระจึงไปอยู่ในบ้านดูออกจะขัด ๆ หูอยู่ด้วยตามปกติเรามักจะเห็นพระท่านอยู่แต่ในวัดหรือในถ้ำ ในเขาเท่านั้น แม้หากจะเข้าบ้านบ้างในบางคราว ก็อยู่ชั่วระยะเวลามีกิจ เสร็จแล้วท่านก็กลับวัดอย่างเดิม

และก็คงไม่มีใครกล้าคัดค้านหรือปฏิเสธว่า "พ่อ แม่" ไม่ได้เป็น "พระ" หากว่าผู้นั้นเป็นคนดีมีความคิดและยุติธรรมทั้งมองโลกในแง่ดีในแง่ที่ถูกต้องตามความเป็นจริง

เหตุที่ท่านทั้งสองได้นามว่าเป็นพระนั้น เพราะท่านมี "ความเป็นพระ" คือคุณธรรมความดีอยู่ในตัว และได้ปฏิบัติภารกิจอันเป็นหน้าที่ของตัวอย่างครบถ้วนบริบูรณ์ ทั้งในด้านจิตใจก็เปี่ยมล้นไปด้วยความรัก ความปรารถนาดีและความสงสาร อันเป็นเหตุชักจูงให้ท่านได้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ยอมเป็น "ผู้ให้" อยู่ตลอดมา

แน่แล้ว พ่อแม่ คือ พระในบ้าน!

ตามปกติเรามักจะแสวงหาพระ ไปกราบไหว้พระกันตามวัด ตามถ้ำ ตามป่า หรือแม้อยู่บนยอดเขา ก็ยอมไปกันด้วยความมุ่งมั่นว่าจะเป็นมงคลแก่ตัว แม้จะต้องไปค้างอ้างแรมกัน หรือใช้เวลาเดินทางไปเป็นวัน ๆ เราก็ยังทนหอบหิ้วสังขารไปจนกระทั่งถึงท่านจนได้ พอได้เห็นท่าน ได้กราบไหว้บูชาท่านแล้วก็กลับ เท่านี้ก็เกิดความอิ่มเอิบใจ หายเหน็ด-เหนื่อยโอกาสหน้าก็แวะเวียนไปหาท่านบ่อย ๆ เล่าทุกข์สุขให้ท่านฟังให้ท่านช่วยแก้ปัญหาชีวิตซึ่งมันคับอกคับใจให้ เป็นต้น "พระนอกบ้าน" ที่ว่ามานี้เราไปหาได้ บูชาได้ และทำได้บ่อย ๆ เสียด้วยซ้ำไป

แต่ในเราทั้งหลายนี่ จะมีสักกี่คนเล่าที่นึกถึง "**พระในบ้าน**" กัน พระในบ้านที่ใจจดใจจ่อรอท่าที่บรรดา "**ลูก**" จะมาหา มากราบไหว้บูชา หรืออย่างน้อย ๆ มาให้เห็นหน้าก็ดีใจถมไปแล้ว

โดยมากเราต่างก็มักจะเอื้ออำรุงอุดหนุนกัน แต่พระนอกบ้าน หรือดั้นด้นไปเช่าพระนอกบ้านซึ่งปราศจากลมหายใจเข้ามาไว้ในบ้านด้วยราคาแพง ๆ ทำที่ประดิษฐานไว้ด้วยห้องหรู ๆ ราคาแพงลิบ แต่พระในบ้านซึ่งยังมีลมหายใจอยู่ เรากลับปล่อยให้อดอยากปากแห้ง ปล่อยให้ใจแล้งอับเฉา และเศร้าใจอยู่ตามลำพัง เพราะปราศจากน้ำใจของลูก ๆ มาหล่อเลี้ยงให้ชุ่มชื่น พ่อแม่ที่รอดูน้ำใจจากลูก ๆ นั้นอาจยิ่งกว่าข้าวคอยฝนอย่างที่เราชอบเปรียบกันเสียอีก

ท่านคงจะมิใช่เป็นผู้หนึ่งในจำนวน "โดยมาก" นั้น !

ตำแหน่งพ่อแม่

คนเก่าเล่ากันมาให้รู้ว่าพ่อแม่นั้นมีพระคุณมหา-

ศาลยากที่จะพรรณนาให้หมดสิ้นได้ ถึงกับเปรียบเทียบไว้ว่าแม้จะเอาท้องฟ้าอันหาขอบเขตมิได้สมมติเป็นแผ่นกระดาษเอายอดเขาพระสุเมรุอันเป็นยอดหนึ่งของภูเขาหิมาลัยสมมติเป็นปากกา เอาน้ำในมหาสมุทรทุกแห่งในโลกสมมติเป็นน้ำหมึก จดจารจารึกพระคุณของท่านทั้งสองว่ามีต่อลูกอย่างนั้น ๆ และจารึกว่าท่านได้ทำอย่างไรกับลูกบ้าง จนกระทั่งท้องฟ้าเต็มไปด้วยอักษร จนยอดพระสุเมรุสึกไปจนสิ้น และน้ำในมหาสมุทรถูกใช้จดจารจนแห้งขอดไป เท่านี้ก็ยังจดพรรณนาพระคุณของพ่อแม่ได้หมดสิ้นไม่

และการที่จะทดแทนพระคุณของท่านทั้งสองให้หมดสิ้นไปนั้น ก็ยากนักยากหนา ถึงกับยกเปรียบไว้ว่า หากลูกจะยกพ่อไว้บนบ่าซ้าย ยกแม่ไว้บนบ่าขวาของตน ประคับประคองให้ท่านทั้งสองอยู่บนบ่านั้นแหละ ให้ท่านอาบน้ำ ให้ท่านกินท่านนอน และจนกระทั่งถ่ายอุจจาระปัสสาวะอยู่บนบ่าของลูกนั้นเอง แม้ลูกจะทำอยู่อย่างนี้จนกระทั่งพ่อแม่หมดลมหายใจไป ก็ยังไม่อาจจะทดแทนข้าวป้อน น้ำนม และอุปการคุณ

ที่ท่านได้ทำไว้ต่อลูกเลย

ตัวอย่างทั้งสองนี้ ท่านยกมากล่าวไว้ เพื่อแสดงให้เห็นเพียงว่า พระคุณของท่านมีมากมายจนไม่อาจจะทำตอบแทนชดใช้ให้หมดสิ้นไปด้วยการกระทำเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือเป็นครั้งคราวเท่านั้น มิใช่จะหมายความว่าจะต้องให้ลูกทำใหญ่โตปานดังเปรียบตามที่บางคนเข้าใจ แล้วเอะอะโวยวายเอาว่าใครกันจะสามารถยกเขาพระสุเมรุมาเขียน และลูกคนใดเล่าจะแบกพ่อแบกแม่ไว้ได้ตั้งเป็นสิบเป็นร้อยปี หรือพ่อแม่คนใดเล่าจะทนทุกข์ทรมานกินนอนบนบ่าลูกได้ ไม่รำคาญไม่สงสารลูกบ้างหรืออย่างไรกัน อะไรทำนองนี้

เรื่องนี้ต้องเข้าใจเจตนารมณ์ของคนเก่า เพราะคำเปรียบก็ต้องเป็นคำเปรียบอยู่วันยังค่ำ คือ ต้องนึกเอาไปเปรียบมิให้ทำอย่างเปรียบหรือทำเหมือนเปรียบ เรื่องเปรียบอย่างนี้จะถือเป็นจริงจังใหญ่โตอย่างนั้นไม่ได้ ต้องตีความหมายหรือเข้าใจเจตนารมณ์ของผู้คิดเปรียบเท่านั้น

เพราะเหตุใดหรือ ท่านจึงเปรียบพ่อแม่ หรือ "พระในบ้าน" เสียใหญ่โตปานนั้น

ก็เพราะท่านเป็น "บุพการีชน" คือ ผู้ทำให้ก่อน ได้สะสมบุญคุณแก่ลูกมาตั้งแต่ลูกอยู่ในครรภ์ จนกระทั่งตายจากกันไป หรือกระทั่งทำให้ไม่ไหว อันนับกันว่าเป็นบุคคลที่หาได้ยากนัก เพราะตามปกติคนเรามักจะมีความเห็นแก่ตัว ใจไม่กว้างพอที่จะยอมเสียสละเอื้ออารีต่อผู้อื่น และไม่พร้อมที่จะเผื่อแผ่ความรักความปรารถนาดีไปยังผู้อื่นได้ แต่พ่อแม่ท่านทำได้ และทำได้อย่างดีเสียด้วย

และเป็นบุญวาสนาของลูกอย่างหนึ่งคือลูกเป็น "ผู้รับ" ความรักความปรารถนาดี และความเอื้อเฟื้อที่พ่อแม่ "ให้" นั้นทั้งหมด

ด้วยเหตุดังกล่าวมานี่เอง ตำแหน่ง "**พระในบ้าน**" จึงเป็นตำแหน่งที่สมควรอย่างยิ่งแล้วสำหรับเป็นของขวัญอันบริสุทธิ์ จะมีใครเหมาะสมกับตำแหน่ง "**พระ**" เท่าพ่อแม่อีกเล่า และพ่อแม่นั้นยังเป็นพระยิ่งกว่าพระใด ๆ ในโลก ประเสริฐกว่าพระใด ๆ ในโลก เท่าที่ลูกจะพึงมีและพึงหาได้

ทั้งนี้ เพราะพ่อแม่เป็นศูนย์รวมความเป็น "**พระ**" ไว้ในตัวมากมาย คือ เป็นหลายพระนั่นเอง ตำแหน่งพระของพ่อแม่ คือ

– พ่อแม่เป็นพระพรหม
– พ่อแม่เป็นพระเทพ
– พ่อแม่เป็นพระอาจารย์
– พ่อแม่เป็นพระอรหันต์

พ่อแม่เป็นพระพรหม

"พระพรหม" ตามความรู้สึกของเราทั่วไปก็คือพระเจ้าผู้สร้างโลกตามคติของศาสนาพราหมณ์ ส่วนตามคติของศาสนาพุทธ พระพรหมก็คือผู้ประกอบด้วยรูปฌาน หรืออรูปฌาน แล้วจุติจากอัตภาพมนุษย์ไปเกิดเป็นพรหม มีที่อยู่ของตัวเองเป็นสัดส่วนเรียกว่า "พรหมโลก" แต่ความหมายที่แท้จริงในพระพุทธศาสนา คำว่า พรหม นี้ท่านใช้เรียกบุคคลผู้มีคุณธรรมที่เรียกว่า "พรหมวิหารธรรม" ครบถ้วนบริบูรณ์ คือ หมายถึงคนเราธรรมดา ๆ นี่เอง จะอยู่ในวัยไหน มีเพศพรรณหรือตระกูลใดก็แล้วแต่ มีสิทธิที่จะเป็นพรหมด้วยกันทั้งนั้น และเป็นได้ทั้ง ๆ

ที่ยังอยู่ในโลก อยู่ร่วมกับชาวโลกอื่นๆ นี่แหละ เพียงแต่มีข้อแม้ว่า ต้องมีพรหมวิหารธรรมนี้ครบถ้วนเท่านั้น

อันพรหมวิหารธรรมนั้น มี ๔ ประการ คือ

๑. เมตตา ความจริงใจ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ดูได้จากสีหน้าที่บ่งบอก คือ ยิ้มแย้มแจ่มใส และดูจากการกระทำที่มุ่งหวังให้ผู้อื่นมีดียิ่งๆ ขึ้นไป

๒. กรุณา ความสงสาร ความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ร่วมโลก ยามเห็นผู้อื่นมีความลำบากก็ทนอยู่ไม่ได้ ต้องแสดงออกมาด้วยการเข้าช่วยเหลือเจือจุนด้วยความเต็มใจเสมอ ในทำนองสุขก็สุขด้วยทุกข์ก็ทุกข์ด้วยนั่นเทียว

๓. มุทิตา ความชื่นชมยินดีในความสำเร็จสมหวังของผู้อื่น ไม่แสดงความอิจฉาริษยาด้วยการทนดูทนเห็นคนที่เขาได้ดีกว่าตัว

ไม่ได้ ดูได้จากการไปแสดงไมตรีจิต ต่อบุคคลอื่น หรือชื่นชมต่อความสำเร็จ ของผู้อื่นโดยไม่ต้องบังคับใจ

๔. อุเบกขา ความวางเฉยในเมื่อไม่อาจจะช่วยเหลือเขาได้ ไม่ทับถมซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นผิดพลาด หรือได้รับความวิบัติ ไม่แสดงอาการสมน้ำหน้าเมื่อเขาพลาด เป็นต้น

ผู้ใดมีคุณธรรม ๔ ประการนี้ในหัวใจและแสดงออกมาให้ปรากฏได้ ผู้นั้นท่านเรียกว่า "**พรหม**" ทั้งนั้น พ่อแม่หรือพระในบ้านของเราเป็นบุคคลแรกที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมทั้งหมดนี้ โดยเฉพาะมีต่อเราผู้เป็นลูก ท่านทั้งคู่จึงควรจะได้รับการขนานนามว่าเป็น "**พระพรหม**" ของลูกอย่างแท้จริง

คุณธรรมนี้มีประจำอยู่ในจิตใจของพ่อแม่ แต่ท่านได้แสดงออกมาไม่พร้อมกันทีเดียว โดยมากก็แสดงออกทั้งหมดแต่ต่างกรรมต่างวาระกัน แต่เพราะท่านแสดงออกบ่อยครั้งจนบางทีลูก ๆ เกิดความรู้สึกเคยชินจนมองข้ามความสำคัญ

หรือไม่เห็นความสำคัญไปเสีย แล้วมาบ่นว่าท่านไม่เห็นมีอย่างที่ว่ามาสักหน่อยเลย

ลองทบทวนดูให้ละเอียดดูเถิดจะเห็นได้ชัด

มีปริศนาอันหนึ่งที่คนเก่าเขาทำไว้ จะเพื่อสอนใจคนรุ่นหลังหรือให้คนรุ่นหลังคิดเพื่อทดสอบปัญญาก็ไม่ทราบได้ คือ เวลาท่านเขียนหรือปั้นภาพเป็นรูป "พระพรหม" ท่านจะทำให้พระพรหมมี ๔ หน้าทุกครั้งไป ที่ว่าเป็นปริศนานั้นก็เพราะว่าเหตุใดท่านจึงทำเป็นรูปพรหม ๔ หน้า จะทำหน้าเดียวเหมือนเทวดาพวกอื่น ๆ มิได้หรือ ข้อนี้ต้องมีความหมายแน่ ๆ และท่านก็ตีความและเล่าต่อกันมาเรื่อย ๆ คือ ที่ทำเป็น ๔ หน้านั้น เพราะว่า ผู้จะเป็นพรหมนั้นต้องแสดงได้ ๔ หน้า หรือต้องแสดงสีหน้าได้ ๔ สีหน้า คือ สีหน้าเมตตา สีหน้ากรุณา สีหน้ามุทิตา สีหน้าอุเบกขา แสดงได้เพียงสีหน้าเดียวยังไม่เป็นพรหมแท้

ข้อนี้ก็น่าคิดอยู่ แต่ความหมายดังกล่าวมานี้ดูชักจะลางเลือนไปทุกขณะแล้วในเวลานี้ เพราะว่าเรามักจะคิดตีความ "พระพรหม" ว่า เป็นเทพเจ้าพวกหนึ่งที่อยู่บนสวรรค์ไป

เสีย ทำให้มองข้ามพระพรหมที่แท้จริง คือ พ่อแม่ไป พอมองข้ามก็เลยมองไม่เห็น เมื่อไม่เห็นก็ไม่รู้ความสำคัญของพระพรหมในบ้าน พระพรหมในบ้านก็เลยเกือบจะหรือหมดความหมายไปด้วยประการฉะนี้

ที่คนโบราณท่านเขียนหรือปั้นรูปพระพรหม ๔ หน้าไว้นั้น ท่านคงจะไม่ได้หมายถึงเทพเจ้าหรือผู้วิเศษที่ไหน ท่านคงจะบอกให้ทราบถึงพระพรหมจริง ๆ ของมนุษย์และมีอยู่ในโลกที่เราเห็น ๆ กันอยู่ คือ พ่อแม่นี่เอง เพราะผู้จะแสดงสีหน้าได้ครบทั้ง ๔ นี้ได้ ก็เห็นมีแต่พ่อกับแม่เท่านั้นที่แสดงได้คล่องและไม่ต้องบังคับใจเท่าไรนัก ท่านแสดงออกในโอกาสต่าง ๆ กันมากบ้าง น้อยบ้าง ตามเหตุการณ์ บางครั้งท่านก็นำหน้าเมตตาออกแสดง บางคราวก็นำหน้ามุทิตาออกอวด บางขณะท่านก็ทำทีดีสีหน้าอุเบกขาวางเฉยเสีย

นาน ๆ จึงจะแสดง "หน้าพิเศษ" หรือ "หน้าจร" สักครั้งหนึ่ง

หน้าที่ว่านั้น คือ "หน้ายักษ์" นั่นไง แต่หน้านี้ถือเป็นหน้าประจำไม่ได้ เพราะนาน ๆ จึงจะได้เห็นกันสักครั้ง !

เรามีพระพรหมนั่งอยู่ที่บ้านตั้ง ๒ องค์ ลอง ๆ สังเกตสีหน้าท่านบ้างเป็นไร หรือเมื่อท่านเป็นพระพรหมของลูก ๆ แล้ว ลองนึกย้อนหลังดูทีหรือว่าเคยแสดงหน้าไหนให้ลูกเห็นบ่อย ๆ

หรือเคยแสดง "หน้าพิเศษ" ให้ลูกเห็นบ้างไหม ?

พรหมลิขิต

มีคำกล่าวและเชื่อถือกันมาแต่โบราณแล้วว่า ทุก-คนเกิดมาตามอำนาจ "พรหมลิขิต" ชีวิตจะดีจะเลวหรือสมหวัง ผิดหวังอย่างไรแล้วแต่พระพรหมท่านจะลิขิตให้เป็นไปเราจะไปฝืนพระพรหมท่านไม่ได้เพราะท่านขีดให้เราเดินมาตั้งแต่อ้อนแต่ออกเลยทีเดียว เพราะเชื่อถือหรือกระพือข่าวบอกเล่ากันสืบ ๆ มาคำนี้ก็เลยติดปากคนทั่วไปและทำท่าว่าจะยึดถือกันเป็นจริงเป็นจังเสียด้วยซ้ำ

แม้ในดงผ้าเหลืองเอง ความคิดความยึดถือเช่นนี้ก็ยังระบาดเข้าไปถึง !

เพราะเชื่อและถือกันมาอย่างนี้ ทุกคนจึงฝากชีวิตไว้กับความปราณีของพระพรหมผู้เป็นเทพเจ้าอันศักดิ์สิทธิ์ตามที่เชื่อถือกัน แล้วแต่ท่านจะลิขิตชีวิตให้เป็นไป จนถึงกับมีการติดสินบนเทพเจ้าองค์นี้กันให้เกลื่อนไป ถึงกับยอมลงทุนบวงสรวง อ้อนวอนด้วยเครื่องบัดพลีนานัปการ สรรหาแต่ละสิ่งละอย่างมาเสนอให้เพื่อให้ถูกใจท่าน โดยก็ไม่รู้เหมือนกันว่าท่านจะชอบหรือไม่ ก็ต้องเอาใจท่านกันไปจนกว่าจะเดาไม่ไหวหรือจนกว่าจะมี "คนกลาง" มาช่วยเดาให้อีกที ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพื่อให้ท่านโปรดปรานประทานเมตตาลิขิตชีวิตให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ แม้จะสักนิดก็ยังดี ที่มีทุกข์ก็อ้อนวอนให้พ้นทุกข์ ที่มีโรคก็อ้อนวอนให้หมดโรค ที่มีภัยก็อ้อนวอนให้พ้นภัย จะเสียเครื่องบัดพลีเท่าไรเป็นไม่อั้น ขออย่างเดียวให้ท่าน "กลับลิขิตเดิม" ของท่านเท่านั้น

จะว่ามนุษย์เราชอบไปชวนพระพรหมท่านให้ "คอรัปชั่น" คำลิขิตของท่านเองก็คงจะได้กระมัง

พระพรหมท่านก็ดีเหลือใจ ทั้งที่รู้ทั้งที่เห็นก็ไม่เคยห้ามปราม ไม่เคยออกปากสักทีว่าสิ่งที่มนุษย์สรรมากองไว้เป็น

เครื่องบวงสรวงนั้น จะทรงโปรดหรือไม่ทรงโปรดประการใด ยอมรับเอาทั้งนั้น ไม่ว่าของนั้นจะดีหรือไม่ดี ไม่ว่าจะของสด ของแห้งอย่างไร แต่ท่านจะ "คอรัปชั่น" ตัวเองหรือไม่นั้น ยังพิสูจน์กันไม่ได้ แต่ก็พอมีอยู่บ้างหรอกที่สมหวังกันหลังจาก อ้อนวอนขอแล้ว ก็คงจะบังเอิญมากกว่า เพราะหากว่าไม่เป็น การบังเอิญแล้ว ก็จะกลายเป็นว่า

พระพรหมท่านก็ชอบ "สินบน" เหมือนกัน!

ความจริงยกเอาเรื่องนี้มาเขียนมิใช่จะตั้งตัวเป็น ปฏิปักษ์กับพระพรหม (ความจริงน่าจะว่ากับลูกศิษย์ พระพรหมมากกว่า) หรือมิใช่จะว่ากระทบพระพรหม ท่านหรอก เพียงแต่อยากฝากไว้ให้คิดเป็นการบ้าน เท่านั้น แม้จะนำไปคิดเป็นการวัดบ้างก็ไม่เสียหาย อย่างไร

คือ คำว่า "พรหมลิขิต" ที่คนโบราณท่านว่าไว้ น่าจะไม่ใช่หมายถึง "พระพรหม" ดังที่เราทั่วไปเข้าใจ กันเสียแล้ว เพราะหากว่าพระพรหมท่านมีคุณธรรมสูงส่งเป็น เทพเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์ อาจดลบันดาลให้ใครดีใครชั่วได้แล้วไซร้

ใยท่านจึงไม่ลิขิตชีวิตคนทุกคนให้เป็นคนดี คนรวย มีฐานะมั่งคั่ง มีรูปร่างสมประกอบ ไม่มีโรค มีอายุยืน และให้มีรูปร่างสวยงามโดยไม่ต้องมาเสริมกันในภายหลังเล่า แต่นี่คนเรากลับแตกต่างกันอย่างมากมายทั้งรูปร่าง ฐานะ และความเป็นอยู่ ที่สุขก็สุขเหลือล้น ที่จนก็จนเหลือแสน ทำไมจึงเป็นเช่นนี้

หรือ "พระพรหมเกเร" ก็มีเหมือนกัน จึงได้เที่ยวแกล้งลิขิตชีวิตคนให้เปรอะไปหมด

เมื่อไม่ใช่พระพรหมเช่นว่าแล้ว จะเป็นพระพรหมที่ไหน

ท่านคงมองออกลาง ๆ แล้วว่า ผู้ลิขิตชีวิตคนให้ดีเลวแตกต่างกันแท้จริงนั้นได้แก่ "พรหมในบ้าน" คือ พ่อแม่นี่เอง เพราะพรหมในบ้านนี้ที่ได้ชื่อว่าเป็นพรหมเฉย ๆ โดยไม่ปรากฏหน้าก็มี เป็นพรหมที่ดีบริสุทธิ์ก็มี พรหมเกเรก็มี พรหมเหล่านี้ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตคน โดยเฉพาะชีวิตของลูกเรียกว่าเป็นพรหมของใครของมัน ลิขิตชีวิตลูกใครลูกมันไม่ได้เกี่ยวข้องกันมากนัก ว่างั้นเถอะ เพราะพ่อแม่นั้นมีส่วนได้ดีได้เสียของลูกอย่างเหลือคณา จะดีก็เพราะพ่อแม่ จะเสีย

ก็เพราะพ่อแม่ สุดแล้วแต่พ่อแม่จะลิขิต อนาคตของลูกฝากไว้กับ "ปกาศิต" ของพ่อแม่เท่านั้น

ขอให้มองด้วยใจเป็นธรรมจะเห็นจริง อย่าได้ไปโทษเด็กฝ่ายเดียวว่าไม่รักดีเลย

ชีวิตของเราฝากไว้กับการตัดสินใจของพ่อแม่ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มาทีเดียว พอเราเกิดมาในท้องท่านแล้ว หรือแม่เกิดความไม่พอใจขึ้นมาโดยคิดว่าเราเป็น "ส่วนเกิน" หรือเป็น "**มารหัวขน**" แล้วลิขิตว่า "เอามันออกเสีย" เท่านี้ก็หมดหวังที่จะได้ลืมตามองโลก หรือพอคลอดออกมาแล้วพ่อลิขิตว่า "ไม่ใช่ลูกฉัน" เท่านี้เราก็ขาดพ่อมีปมด้อยไปตลอดชาติ หรือแม่ลิขิตว่า "แม่เลี้ยงเจ้าไม่ได้แล้วลูกเอ๋ยไปตามยถากรรมเถอะ" ลิขิตแล้วนำไปทิ้งตามถนนหนทางหรือตามกองขยะ หรือตามโรงพยาบาลที่ตนไปคลอดนั้นเองเท่านี้ก็เพียงพอที่จะให้เราคิดกันได้ว่า เมื่อถูกลิขิตเช่นนี้ ลูกจะมีชีวิตรอดอยู่ได้สักกี่ราย หรือรอดแล้วอนาคตจะเป็นเช่นไรไม่รู้ หรือหากเมื่อเราเติบโตแล้วถูกพ่อแม่ลิขิตโดยวิธีไม่เอาใจใส่ ไม่ดูแลเลี้ยงดูให้ดีเท่าที่ควรนัก เพียงเลี้ยงให้โตไปวัน ๆ

เท่านั้นก็พอแล้ว ส่วนความประพฤติปล่อยไปตามเรื่องตามราว ทำให้กลายเป็นอาชญากรก่ออาชญากรรม เป็นบุคคลที่เป็นพิษ เป็นภัยต่อสังคม หรือไม่ส่งเสียให้มีการศึกษาเหมือนคนอื่น ๆ เท่านี้เราก็แย่แล้ว

ใครถูกพ่อแม่ลิขิตมาแล้วอย่างไร โปรดคิดดูเองเถิด หรือใครลิขิตชีวิตลูกไว้อย่างไรลองทบทวนดู

ด้วยประการฉะนี้ คนในสังคมจึงแตกต่างกันมากมายอย่างที่เห็น ๆ กันอยู่ ความเป็นคนดี ความเป็นคนไม่ดี ส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนเริ่มต้น ก็มาจากลิขิตของพ่อแม่ซึ่งเป็นพระ-พรหมดังกล่าว หาใช่พระพรหมที่เป็นเทพเจ้าผู้มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์อย่างเราเคยเชื่อกันไม่

และก็น่าแปลกอยู่พระพรหมในบ้านซึ่งมีลมหายใจ ทั้งคู่ซึ่งเคยลิขิตชีวิตตนมา สมควรจะได้รับเครื่องบัดพลีบูชาอย่างท่วมท้น แต่เรากลับไม่แยแสกันเสียนี่ ปล่อยให้ท่านอด ๆ อยาก ๆ ก็มีถมไป และบางครั้งก็จะนำเครื่องบัดพลีไปให้ท่านบ้าง เรากลับเสียดายของเสียอีก ที่นำไปบวงสรวงเทพเจ้าที่ท่านก็

มิได้ต้องการและไม่รู้ไม่ชี้ด้วย เรากลับยอมเสียกันได้ เรื่องนี้ก็แปลกอยู่ และจะแปลกต่อไปอีกเท่าไรก็ไม่มีใครบอกได้ถูก

พ่อแม่เป็นพระเทพ

ความเชื่อของคนโบราณมีว่า โลกนี้มีเทพชื่อนั้น ๆ เป็นใหญ่ คอยกำกับคุ้มครองมนุษย์ไว้ เรียกว่า "ท้าวโลกบาล" มีอยู่ ๔ ท่าน คือ

- ท้าวธตรฐ ประจำทิศตะวันออก
- ท้าววิรุฬหก ประจำทิศใต้
- ท้าววิรูปักษ์ ประจำทิศตะวันตก
- ท้าวกุเวร ประจำทิศเหนือ

ท้าวโลกบาลซึ่งเป็นเทพเจ้าเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นปกป้องผองภัยให้ชาวโลกอย่างไร พ่อแม่ก็มีหน้าที่ปกป้องภัยให้แก่เลือดในอกของตน คือลูกอย่างนั้น และท่านก็ทำเช่นนี้มาก่อนใครทั้งหมด แม้ท้าวโลกบาลทั้ง ๔ นั้นจะเผลอหรือไม่ยอมปก-ป้องเราก็ตาม แต่พ่อแม่ไม่เคยลืมและไม่เคยละทิ้ง ท่านปกป้องเราตลอดมา

ท่านปกป้องอย่างไร ?

ข้อนี้เห็นจะต้องสาธยายกันยาวหน่อย เพราะเป็นเรื่องจริงที่มองเห็นได้ แต่เรื่องจริงนี่แหละที่เรามักจะมองข้ามความสำคัญไป หรือทำเป็นไม่รู้เสียเฉย ๆ ก็มี

เรื่องปกป้องลูกนี้ พ่อรู้สึกจะทำได้น้อยและไม่ค่อยสนิทนักเหมือนแม่ แม่เท่านั้นท่านว่าทำสิ่งที่ทำได้ยากได้ แม่ต้องอดทนอดกลั้นทุกอย่างนับแต่รู้ว่าลูกมาเกิดแล้ว เคยทานเผ็ดก็ต้องงด เคยทานร้อนก็ต้องเว้น กลัวลูกจะลำบาก เคยกระโดดโลดเต้นก็ต้องหยุด กลัวพลาดพลั้งหกล้มไปจะเป็นอันตรายต่อลูกในท้อง จะทำงานหนักก็กลัวลูกจะทรมาน สารพัดที่จะกลัว คลอดออกมาแล้วยิ่งไม่ให้ห่างหูห่างตาได้เลย ประคบประหงมยิ่งกว่าไข่ในหินเสียอีก ชนิดที่เรียกว่า "ยุงไม่ให้ไต่ไรไม่ให้ตอม" นั่นเชียวละ ดึก ๆ ดื่น ๆ จะง่วงจะเพลียจะหนาวจะร้อนอย่างไร หากลูกร้องขึ้นมา แม่เป็นต้องสะดุ้งตื่นและรีบดูลูกหาสาเหตุว่า ลูกร้องทำไม ลูกพูดไม่ได้สักคำ บอกไม่ได้สักนิดว่าเป็นอะไรจึงร้อง แม่ก็ต้องเดาเอาว่าต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แล้วทำไปจนลูกจะหายร้อง หากยังไม่หายก็ต้องคอย

ปลอบคอยเอาใจกันอยู่นั้นแล้ว แม้ว่าลูกจะหลับคาอกไปแล้ว แต่แม่ก็ยังหาหลับได้สนิทลงไปไม่

แม่ทำยิ่งกว่านี้ ปกป้องลูกยิ่งกว่านี้ และทำนับเป็นสิบปี คือ ตั้งแต่ลูกมีเท้าเท่าฝาหอยอย่างที่พูดกันจริง ๆ

พอลูกเติบใหญ่มีวัยอันสมควรแล้ว ความต้องการของลูกเพิ่มขึ้นทั้งที่จำเป็นและไม่จำเป็น ยามหิวพ่อแม่ก็หามาป้อน ยามเจ็บไข้ก็พยายามเยียวยารักษา ยามร้องไห้ก็ใช้อ้อมอกและและอ้อมแขนนั่นแหละเป็นเครื่องปลอบประโลมให้หายเศร้าโศก คอยเอาตาดูหูใส่ ทั้งในเวลาลูกกิน ยืน เดิน นั่ง นอน เล่น ไม่ว่าลูกจะไปทางไหนเป็นต้องชำเลืองตามองตามเสมอ กลัวลูกจะพลัดตกหกล้ม กลัวเป็นอันตราย กลัวไปเสียทุกอย่าง

กว่าจะปกป้องรักษาอวัยวะต่าง ๆ ของลูกให้อยู่ครบมาได้จนโตนี่ พ่อแม่ต้องเหนื่อยยากเหลือเกิน กว่าลูกจะรอดปากเหยี่ยวปากกามาได้ พ่อแม่ต้องลงทุนลงแรงมากเหลือเกิน แล้วอย่างนี้จะยังไม่สมควรเรียกท่านว่าเป็น "พระเทพ" ได้อย่างไร

แต่ก็ประหลาดใจอยู่เหมือนกัน พ่อแม่น่ะหวงแหน อวัยวะแขนขาของลูกขนาดไหน ขนาดจะตีลูกสักแปะก็ต้องคิด กลัวลูกจะเจ็บ ปกป้องมามิให้มีรอยด่างพร้อยหรือถูกขีดข่วนเป็นบาดแผลในร่างกายของลูก แต่ลูกสิกลับนำอวัยวะร่างกายส่วนนั้น ๆ ไปสังเวยหรือรองรับคมมีด คมกระบอง หรือลูกปืน ของผู้อื่นโดยง่ายดายเหลือเกิน เวลาพ่อแม่ตี ทำไมชอบโวยวายร้องไห้ให้ลั่นบ้าน ที่ไปถูกตีหรือเตะต่อยมาหน้าตาเขียวปูด ทำไมชอบ ทำไมไม่เสียดายอวัยวะที่พ่อแม่อุตส่าห์ปกป้องมาและเลี้ยงดูมาจนเติบโตแข็งแกร่งกันเสียบ้างเลย ทำไมจึงเป็นกันเสียอย่างนี้ก็ไม่รู้ น่าประหลาดนัก

มิใช่เฉพาะร่างกายเท่านั้นที่พ่อแม่ปกป้องให้ลูก แม้ชื่อเสียงของลูกพ่อแม่ก็คอยป้องกันไว้ให้เสมอ กลัวลูกจะเสียชื่อเสียง กลัวลูกจะไม่ดีเท่าเขา จะดูได้จากเวลามีใครมาด่าว่าลูกของตัวว่า ไม่ดีอย่างนั้น ไม่ดีอย่างนี้ ไปทำเสียอย่างนั้นอย่างนี้ หรือมาว่าเสีย ๆ หาย ๆ อย่างอื่น พ่อแม่เป็นต้องออกรับแทน

ลูกก่อนทุกครั้งไป จะปฏิเสธเป็นพัลวันทีเดียวว่า ไม่จริง เป็นไปไม่ได้ ลูกตัวไม่เป็นอย่างนั้นแน่ ทั้ง ๆ ที่ตัวเองยังไม่ได้สืบสาวราวเรื่องเลยว่าที่เขาพูดน่ะเป็นจริงแค่ไหน แต่ก็ป้อง-กันชื่อเสียงลูกไว้ก่อนละ

นี่แหละ "พระเทพ" ของลูกละ จะหาได้ที่ไหนทำได้เช่นนี้ นอกจาก "ในบ้านของเรา"

พ่อแม่เป็นพระอาจารย์

อาจารย์ คือ ผู้ดูแลเรื่องจริยามารยาท ความประพฤติและการกระทำของศิษย์ พร้อมทั้งเป็นผู้คอยแนะนำชี้แจงศิษย์ให้รู้จักโลก มีหูตากว้างไกล และประสิทธิ์ประสาธน์ความรู้ความชำนาญ ให้เครื่องมือพร้อมมูลเพื่อศิษย์จะได้นำไปต่อสู้เผชิญชีวิตในโลกกว้างให้ทัดเทียมคนอื่น บางครั้งเราเรียก "อาจารย์" ว่า "ครู" หรือเรียกรวมกันว่า "ครูอาจารย์" ก็มี จะเรียกอย่างไรก็หมายถึงผู้ให้ความรู้ดูแลมารยาททั้งสิ้น

หากคนเราปราศจากครูอาจารย์ทำนอง "ศิษย์ไม่มีครู" แล้ว อย่าหวังเลยว่าจะมีความก้าวหน้าในชีวิตได้ คนเราจึงต้องมีครูอาจารย์คอยให้แบบอย่างไว้สำหรับเลียนหรือลอก แม้จะเพียงชั่วครั้งคราว หรือเป็นอาจารย์ประจำก็ตาม ดังนั้นคนเราจึงมีครูอาจาย์กันมากมายหลายคน หลายสำนัก ในจำนวนนั้น พ่อแม่ก็ติดอันดับว่าเป็น "ครู" เป็น "อาจารย์" ด้วย และเป็นครูอาจารย์ที่อยู่ในอันดับหนึ่งชั้นแนวหน้ากว่าอาจารย์ทั้งหลาย โดยเป็นมาก่อนอาจารย์ทั้งหมด ทั้งดูเหมือนว่าจะสำคัญกว่าครูอาจารย์อื่นใดขนาดพอที่จะยกเรียกว่าเป็น "**พระครู**" หรือ "**พระอาจารย์**" ได้โดยไม่กระดากปาก เพราะท่านเป็นครูอาจารย์ตลอดชีพ

ศิษย์ของพระครูพระอาจารย์หรือพ่อแม่นั้นก็คือ เราท่านผู้เป็นลูกนั่นเอง

หรือพ่อแม่นั้นจัดเป็นครูที่ยอดเยี่ยมกว่าใครหมดถึงขั้นเป็น "พ่อครู" และ "แม่ครู" นั่นเชียว เพราะครูธรรมดาก็สอนกันแค่วิชาการในหลักสูตรเป็นพื้น แต่พ่อแม่ท่านสอนเราทั้งในหลักสูตรและนอกหลัก

สูตร สอนทั้งในแง่ของทฤษฎีและภาคปฏิบัติในชีวิตจริง ทั้งสอนโดยไม่ต้องมีตารางสอน ไม่มีเวลาจำกัดว่าต้องสอนตามชั่วโมงนั้น ชั่วโมงนี้เหมือนครูทั่ว ๆ ไป

เราต้องยอมรับความจริงกันว่า เวลาเราเกิดใหม่ ๆ นั้น เราอาศัยตัวเองหรือพึ่งตัวเองไม่ได้เลย โลกนี้ช่างมืดมนเสียเหลือเกินสำหรับเรา ไม่รู้ว่าอะไรทั้งสิ้น เข้าทำนองที่ว่า "ไม่รู้เดียงสา" นั่นแหละ ต่อมาเราจึงค่อยรู้อะไรต่อมิอะไร รู้จักโลกดีขึ้นทีละเล็กทีละน้อย จนกระทั่งกว้างไกลออกไปจากตัวเองเรื่อย ๆ "ความรู้เดียงสา" ค่อยมาหาเราตามลำดับ ๆ

ความรู้เดียงสานั้น พ่อแม่ท่านให้เรา เรารับมาจากพ่อแม่เป็นอันดับแรก

พ่อแม่สอนเรามาทุกอย่างตั้งแต่เริ่มจำความได้ สอนตั้งแต่เรื่องกิน เรื่องนอน เดิน นั่ง การขับถ่าย การใช้ผ้านุ่งผ้าห่ม ไปจนกระทั่งเรื่องสูงสุด คือ การควรทำควรเว้น เรียกว่า ท่านสอนให้เราจนกระทั่งเราสามารถพึ่งตัวเองได้ จนกระทั่งเรามีความรู้ทันโลกและทันคน

ความจริง การสอนคนนี่มิใช่จะเป็นเรื่องง่าย ๆ หากไม่รักจริงหรือไม่เมตตากันจริง ๆ แล้ว ก็ไม่อยากจะสอนกันให้เมื่อยปาก ยิ่งพ่อแม่ด้วยแล้ว ดูเหมือนว่าท่านจะไม่เคยเบื่อหน่ายต่อการอบรมสั่งสอนลูกของตนเลย ทั้ง ๆ ที่ต้องปากเปียกอยู่ทุกวันนี่แหละ ทั้งนี้มิใช่เพราะหน้าที่เท่านั้น หากท่านทำด้วยดวงใจที่เปี่ยมล้นด้วยเมตตาด้วยความรักความเอ็นดู ต้องการให้ลูกทุกคนเป็นคนดี ทำดี หนีชั่ว พาตัวให้รอดพ้นความลำบากนานัปการได้ในอนาคต หากพ่อแม่ไม่เอาใจใส่ในเรื่องสั่งสอนอบรมเสียอย่างเดียวเท่านั้น ลูก ๆ ก็คงจะไม่เห็นทางเดินที่ถูกที่ควรแน่ หากลูกเลือกทางเดินเองจะเป็นเช่นไร ลองนึกวาดภาพหรือมองดูคนที่เขาขาดพ่อขาดแม่ หรือที่พ่อแม่ไม่ค่อยเอาใจใส่ดูก็ได้ จะเห็นภาพเด็กเกเรเหลือขอ ไม่มีการศึกษา ด้อยทั้งความคิด ด้อยทั้งปัญญา มีแต่จะก่อปัญหาให้แก่สังคมท่าเดียว ท้ายสุดอนาคตก็จะฝากไว้กับสิ่งเสพติดสารพัดชนิดบรรดามี เช่น สุรา บุหรี่ ฝิ่น เฮโรอีน เป็นต้น ซึ่งบั้นปลายของชีวิต ถ้าไม่จบลงด้วยคุกตะรางก็จบลงด้วยถูกฆ่า หรือไม่งั้นก็ตายไปทั้งเป็นด้วยความทรมานเพราะฤทธิ์สิ่ง

เสพติดเหล่านั้น

ขึ้นชื่อว่าพ่อแม่ย่อมมองเห็นลูกเป็นเด็กอยู่ร่ำไปในสายตา แม้ว่าลูกจะโตมีเหย้ามีเรือนเป็นฝั่งเป็นฝาไปแล้ว หรือมียศศักดิ์มีหน้ามีตาในสังคมไปแล้วก็ตามที หรือบางทีลูกเป็นครูบา-อาจารย์ของคนทั้งเมืองเสียด้วยซ้ำ พ่อแม่ก็ยังเตือนอบรมลูกอยู่นั่นแล้ว ระวังเนื้อระวังตัวนะลูกนะ อย่าทำตัวเหลวไหล ทำตัวให้ดีนะลูกนะ ลูกเป็นเจ้าคนนายคนแล้ว สิ่งนั้นสิ่งนี้อย่าทำนะลูกนะ สารพัดที่พ่อแม่จะสรรหามาอบรมลูก ซ้ำแล้วซ้ำเล่า พ่อแม่ไม่คำนึงหรอกว่าลูกจะโตใหญ่สักปานใด ท่านคิดแต่เพียงว่าลูกของท่าน ท่านก็ยังห่วงใยอยู่วันยังค่ำ และตั้งตัวเป็นพระอาจารย์ของลูกอยู่ร่ำไป

คำสอนของพ่อแม่นั้นย่อมมีค่าอยู่เสมอ แม้ว่าคำสอนบางตอนจะออกมาปะปนกับถ้อยคำที่ฟังดูหยาบคาย และภายใต้สีหน้าอันบึ้งตึง ก็ยังจัดเป็นคำสอนอันประเสริฐอยู่นั่นเอง เพราะว่าคำสอนนั้นกลั่นออกมาจากน้ำใจอันประเสริฐบริสุทธิ์ต่อลูกของท่าน กลั่นมาจากความรักความปรารถนาดีที่จะเห็นลูกเป็นคนดีต่อ

ไปในอนาคต กลั่นมาจากความห่วงใยในลูกของตน คำพูดที่หยาบคายหรือสีหน้าอันบึ้งตึงนั้นเป็นส่วนประ- กอบต่างหาก เป็นเปลือกนอกที่จะถือเอาเป็นอารมณ์ไม่ได้

หากจะพูดอย่างยุติธรรมแล้ว เราผู้เป็นลูกนั่นแหละมีส่วนที่ทำให้ท่านต้องพูดหรือแสดงสีหน้าเช่นนั้นออกมา ลองใคร่ครวญกันดูเถิด

ลูกที่มีพ่อแม่คอยอบรมตักเตือนอยู่เสมอนั้นนับเป็นบุญอย่างล้นเหลือแล้ว ลูกที่ยังมีพ่อแม่คอยแนะนำหรือคอยเข้ม-งวดกวดขันอยู่ร่ำไปนั่นแหละ ต่อไปภายหน้าจะเอาตัวรอดได้เสมอ หากสิ้นพ่อสิ้นแม่เสียแล้วอย่าหวังเลยว่าใครอื่นเขาจะคอยเป็นพี่เลี้ยง เป็นกระจกเงา หรือเป็นผู้คอยจ้ำจี้จ้ำไชบอกทางเดินให้เราด้วยความรักอย่างบริสุทธิ์เหมือนพ่อเหมือนแม่ ดังนั้นแม้ว่าคำสอนของท่านจะรุนแรงไปบ้างก็น่าที่จะได้จดได้จำไว้ น้อมรับฟังด้วยความเต็มใจ เท่ากับว่าพ่อแม่ได้ฝากขุมทรัพย์อันมหาศาลที่จะกินที่จะใช้ไม่มีวันหมด ดีกว่าท่านมอบทรัพย์มรดกเป็นเงินเป็นทองให้เสียอีก เพราะสิ่งนั้นอาจ

หมดไปเมื่อไรก็ได้ ส่วนคำสอนนั้นย่อมมีประโยชน์ ใช้ได้ไม่มีวันหมด

อย่างน้อยก็นำไปอบรมลูกหลานของตัวต่อไปได้

มีพ่อแม่ไม่น้อยเหมือนกัน ไม่รู้จะอบรมลูกของตนให้ดีได้อย่างไร มันจนแต้มจนปัญญาที่จะหาคำสอนมาว่ากล่าวแนะนำลูกได้ ทั้งนี้เพราะตอนตัวเป็นเด็กเป็นลูกของพ่อแม่นั้นไม่เคยได้รับการอบรมมาก่อน หรือได้รับการอบรมมาเหมือนกัน แต่ไม่เคยสนใจที่จะฟัง ไม่เคยสนใจที่จดจำรับรู้ พอถึงคราวที่จะต้องอบรมลูกบ้างก็เลยจนแต้ม อึดอัดใจ ด้วยว่าไม่ถูกบอกไม่ได้หนักเข้าก็เลยปล่อยลูกไปตามเรื่องตามราว ยกให้เป็นเรื่องของเวรของกรรมไป

เลยเป็นกรรมของลูกไปเสียจริง ๆ !

ลูกศิษย์กับพระอาจารย์

พ่อแม่มีสถานะเป็นพระอาจารย์ของลูก ลูกอยู่ในสถานะเป็นทั้งลูกเป็นทั้งศิษย์ ซึ่งรวมเรียกว่าเป็น "ลูกศิษย์" หรือเป็นศิษย์ในฐานะเป็นลูกอย่าง

สมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์กับอาจารย์คู่นี้จึงมีอย่างแน่นแฟ้น ล้ำลึก และสนิทแน่นกว่าศิษย์กับอาจารย์อื่น เพราะมีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดปนอยู่ด้วย หรือจะพูดอีกทีก็คือ มีเลือดอย่างเดียวกันนั่นเอง

พ่อแม่นอกจากจะเป็นอาจารย์ประจำบ้าน ประจำชีวิตประจำวันแล้ว พ่อแม่ยังหาพอใจเพียงแค่ให้ลูกรู้จักโลกเท่าที่ตนอบรมสั่งสอนเท่านั้นไม่ ยังใจกว้างพอที่จะส่งให้ลูกไปศึกษาหาความรู้จากอาจารย์อื่น ให้อาจารย์อื่นช่วยอบรมลูกของตนต่อในสิ่งที่ตนไม่อาจจะสอนให้ได้ โดยส่งให้เข้าโรงเรียนจนกว่าจะจบการศึกษาตามหลักสูตร หรือจบชั้นสูงสุดของโรงเรียนหรือสถาบันนั้น ๆ

พ่อแม่บางคนให้ลูกเรียนในบ้านในเมืองตนยังไม่พอใจยังยอมให้ลูกไปเรียนต่อถึงเมืองนอก แม้จะรักจะห่วงอย่างไรก็ยอมให้ลูกไป ตัวเองยอมทนนอนคิดถึงลูก รอวันรอคืนที่ลูกจะได้รับความสำเร็จกลับมาให้ชื่นใจ

นี่คือน้ำใจ "พระอาจารย์" ของลูกละ

การที่เราต้องเข้าศึกษาเล่าเรียนนั้น พ่อแม่ต้องเป็นคนสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ทำนองเป็น "กองหนุน" ก็ว่าได้ เงินทองทุกบาททุกสตางค์ ไม่ว่าจะเป็นค่าเทอม ค่าหนังสือ ค่าเครื่องแต่งตัว ค่าอาหาร ขนม หรือค่าพาหนะเดินทางทุกอย่างเป็นภาระของพ่อแม่ทั้งนั้น และเงินทองเหล่านั้นแหละที่พ่อแม่ต้องอาบเหงื่อต่างน้ำ สู้หน้าดำคร่ำเครียดหามากว่าจะได้มาเป็นค่าอะไรต่อมิอะไรของตนนั้น ท่านต้องลำบากไม่น้อยเลย แต่ความลำบากนั้นพ่อแม่ไม่ค่อยได้คำนึงถึงนักหรอก ขอเพียงอย่างเดียวคือให้ลูกได้ศึกษา ให้ลูกได้มีวิชาติดตัวก็พอแล้ว ขอเพียงให้ลูกทัดหน้าเทียมตาเพื่อน ๆ เท่านั้นเป็นพอ และหากรู้ว่าลูกได้ใช้เงินทุกบาททุกสตางค์ให้เป็นประโยชน์ตามที่ตนต้องการเท่านั้น ความเหน็ดเหนื่อยความลำบากลำบนก็จะพลันหายไปเป็นปลิดทิ้ง กลับได้ความสบายใจยิ้มร่าต้อนรับลูกเสียด้วยซ้ำ

จริง ! เงินทองเป็นของหายาก ยิ่งสมัยนี้ยิ่งยากใหญ่ แต่เวลาจะใช้น่ะเราใช้กันง่ายเหลือเกิน ตอนที่เราอยู่ในวัยเรียนหนังสือหรือในวัยเด็กนั้นเราไม่รู้หรอกว่า

เงินมันหายากขนาดไหน ไม่รู้เสียด้วยซ้ำไปว่าตอนที่เราแบมือขอนั้น พ่อแม่จะมีให้หรือไม่มีให้ อยากได้เมื่อไรเป็นแบมือขอ พ่อแม่ไม่อาจบอกลูกได้เต็มปากว่าไม่มี ไม่ได้ มีไม่มีก็ต้องหามาจนได้ แม้ว่าจะต้องลงทุนบากหน้าไปหยิบยืมคนอื่นมาให้ลูกก็ตาม ก็จำต้องทนไม่ปริปาก ขออย่างเดียวให้ได้เงินมาให้ลูกตามที่ลูกต้องการเท่านั้น

บางครั้งเงินที่พ่อแม่หามาได้ด้วยความลำบากยากแค้นใจนี้นั้นแหละ เราผู้เป็นลูกกลับเอาไปใช้ง่ายดายและรวดเร็วเหลือเกิน ทั้ง ๆ ที่บางคราวก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้นักหรือเรากลับนำไปใช้อย่างพุ่มเพือย ใช้แบบไม่เห็นคุณค่าหรือแบบ "ใจเติบมือเติบ" หารู้ไม่ว่าเงินค่าดูหนัง ๑ รอบของตนนั้นบางทีพ่อแม่ต้องใช้เวลาหามันมาตั้งครึ่งค่อนวันจึงจะได้มันมา

ใช้ไปเถิด จ่ายไปเถิด พ่อแม่ไม่ว่า ขอให้มีความจำเป็นและตรงจุดประสงค์ที่ท่านต้องการเท่านั้น แม้ว่าจะมากกว่าที่ขอ แม้ว่าจะต้องทนลำบากหามากว่านั้นสักร้อยเท่าตัว พ่อแม่

ก็พอใจหามาให้ลูกได้ มิใช่จะให้ถึงกับไม่ให้ขอเงินจากพ่อแม่ มิใช่จะให้อดอยากปากแห้ง หรือมิใช่จะให้อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน โดยไม่ต้องไปเบิดหูเบิดตากันบ้างละ หากถึงคราวจะต้องใช้แล้ว

"ก็ใช้ไปเถิด!"

ขออย่างเดียว ให้ใช้แบบประหยัดและจำเป็น

กว่าลูกจะสำเร็จการศึกษาแต่ละคน พ่อแม่ต้องเหน็ดเหนื่อยนัก ลำพังท้องของท่านสองท้อง ท่านทำงานหาเงินเพียงครึ่งวันเท่านั้นก็พอเลี้ยงแล้ว สองปากสองท้องเท่านั้นจะกระไรนักหนา แต่ปากท้องที่คอยอยู่ที่บ้าน ปากท้องที่อยู่ที่โรงเรียนนี่สิ พ่อแม่ต้องหาไว้เผื่อ ต้องทำงานตั้งแต่บ่ายถึงค่ำ หากยังไม่พอก็ต้องหาเงินพิเศษทำต่ออีกจากค่ำถึงดึกดื่นเที่ยงคืน แม้ว่าจะต้องทำอย่างนี้ท่านก็ไม่ปริปากนัก หรือจะปริปากบ่นลำบากบ้าง ก็ว่าไปตามอารมณ์เหนื่อย แต่ใจจริงแล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่ บางรายบ่นไปทำไปก็มี

ทุกต้นปีการศึกษาเรามักจะหาดอกไม้ธูปเทียน หาของฝากที่ระลึกไป "ไหว้ครู บูชาอาจารย์" กัน

เป็นทิวแถว แต่อนิจจา พระอาจารย์ทั้งคู่ที่อยู่ที่บ้านเราไม่เคยหันมามองหรือคิดที่จะถือดอกไม้ธูปเทียนมาไหว้บูชาเลย แม้ว่าวันนั้นจะเป็นวัน "ไหว้ครู" ประจำปี

หากเราท่านใดในฐานะเป็นลูกพร้อมใจพร้อมหน้ากันประคองดอกไม้ธูปเทียน หรือ "หญ้าแพรก ข้าวตอกและดอกมะเขือ" เข้าไปไหว้ท่าน พร้อมกล่าวสดุดีพระคุณของท่านเหมือนกับที่เรากล่าวในโรงเรียนแล้ว ภาพนั้นจะงดงามประทับใจผู้ทำผู้เห็นสักเพียงไหน พระทั้งสองของเราจะตื้นตันใจสักเพียงไร

เราคงจะได้เห็นน้ำตาแห่งความปลื้มปีติจากดวงตาอันอ่อนโยนของท่านเป็นแน่

ถึงเวลาแล้วที่เราผู้เป็น "ลูกศิษย์" จะน้อมรำลึกนึกถึงพระคุณอันใหญ่หลวงของ "พระอาจารย์" และพร้อมกับบูชาคุณท่าน แม้จะด้วยเพียง "สักการะ" คือ ดอกไม้ธูป เทียนหรือเพียงด้วยนิ้วทั้งสิบและสองมือของเราเท่านั้นก็พอแล้ว สำหรับบูชาพระอาจารย์ สำหรับ "ไหว้ครู" ของ

เรา ความเป็นลูกศิษย์กับพระอาจารย์จะสมบูรณ์แบบก็ต้องมาเริ่มกันที่ตรงจุดนี้แหละ

ลองเริ่มกันดูทีหรือ ?

ท่านคงไม่คิดว่าเราทำพิเรน ถึงกับยันเราออกมาได้ลงคอหรอกน่า !

พ่อแม่เป็นพระอรหันต์

ธรรมดาพระอรหันต์เป็นผู้บริสุทธิ์หมดจดแล้ว ถือกันว่าเป็นเนื้อนาบุญอันยอดเยี่ยม หากใครได้ทำบุญกับพระอรหันต์ก็นับว่าเป็นลาภอันประเสริฐของผู้นั้น เราจึงแสวงหาพระอรหันต์กันทั่วทุกหนแห่ง ถึงกับพอได้ยินข่าวคราวว่าพระองค์นั้นองค์นี้เป็นพระอรหันต์ หรือพระอรหันต์มีอยู่ที่นั่นที่นี่ เราก็จะพากันดั้นด้นไปหา แม้ว่าท่านจะอยู่ห่างไกลหรืออยู่ลึกลับในหุบในห้วย ป่าไหนตำบลไหนก็ตาม แม้ว่าเราจะไม่มีข้อพิสูจน์ได้ถ่องแท้ ว่าท่านเป็นพระอรหันต์จริงหรือไม่ก็ตาม เราก็ยังต้องการทำบุญกับท่านอยู่ดี

พระอรหันต์มีคุณานุภาพอย่างนี้

และพระอรหันต์นั้นท่านจะประกอบด้วยจิตใจที่อ่อนโยน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ มุ่งแต่จะอนุเคราะห์มวลพลโลกให้พ้นจากห้วงแห่งความทุกข์ ให้พ้นจากความยากลำบาก และพ้นจากหุบเหวแห่งความเป็นทาสของกิเลสตัณหาเท่านั้น โดยจะทำทุกอย่างเพื่อให้ทุกคนเป็นอิสระเป็นไทแก่ตัว มีเสรีภาพในหัวใจของตัวเอง ไม่ต้องดิ้นรนหาเสรีภาพหรือความเป็นอิสระจากบุคคลอื่น ด้วยวิธีการกระจายพลังธรรมให้กว้างขวางออกไปในหมู่ปวงชน ให้หมู่ชนอยู่ในร่มเงาแห่งพระธรรมคำสั่งสอน และให้เดินทางไปตามมรรคที่ถูกต้องด้วยมีแสงประทีปแห่งธรรมเป็นเครื่องส่องให้เห็นมรรคานั้น ๆ ซึ่งการกระทำเช่นนั้น ย่อมทำให้เกิดความไม่พอใจแก่คนบางหมู่บางเหล่า แต่ว่าแม้ใครจะด่าว่าฆ่าแกงท่าน จะมุ่งร้ายหมายหัวท่าน หรือขัดขวางการกระทำเช่นนั้น ท่านก็มิได้ถือโทษโกรธเคืองในผู้นั้น ๆ จะมีก็แต่เพียงแผ่การุญภาพให้เขาเหล่านั้นพ้นจากหุบเหวแห่งความอาฆาตพยาบาทมาดร้ายนั้นเสีย ยอมให้อภัยเขาด้วยประการทั้งปวง

ท่านเป็นผู้บริสุทธิ์ทางกายและน้ำใจของท่านก็ใสสะอาดอย่างนี้ มวลมนุษย์จึงได้ขนานนามท่านว่า "พระอรหันต์" คือ ผู้ห่างเว้นจากกิเลส มีโลภ โกรธ หลงแล้ว และขนานนามว่า "อาหุไนยบุคคล" คือ ผู้สมควรที่จะได้รับการยกย่องเชิดชูและสมควรที่เราท่านจะพึงเข้าไปกราบไหว้บูชา สมควรจะได้รับของบูชานั้น ๆ จากเรา ไม่ว่าเราจะนำไปถวายท่านถึงที่หรือเราจัดเตรียมไว้ในบ้าน

น้ำใจของพระอรหันต์ที่มีต่อมวลชนหมดจดฉันใด น้ำใจของพ่อแม่ที่มีต่อลูกก็หมดจดฉันนั้น

เพราะฉะนั้น พ่อแม่จึงเปรียบเสมือนเป็นพระอรหันต์ของลูก และเป็นพระอรหันต์ที่ลูกจะพึงได้พบได้เห็นในปัจจุบันทั้งอยู่ในบ้านของตนทุกขณะเวลานั้นเอง

ถ้าพูดถึงความรักลูก ความมีน้ำใจต่อลูก ความห่วงใยและความต้องการให้ลูกได้ดิบได้ดีทัดหน้าเทียมตาคนอื่น ๆ ความต้องการให้ลูกอยู่เย็นเป็นสุข ไม่อยู่ร้อนนอนทุกข์ ต้องการให้พ้นจากภัยพิบัตินานาประการแล้ว พ่อแม่ย่อมมีไม่แพ้พระอรหันต์ที่มีต่อมวลมนุษย์เลย ถ้าจะพูดให้ยิ่งไปกว่านี้ก็

อาจพูดได้เต็มปากว่า บางครั้งพ่อแม่ยังมีภาษีดีกว่าพระอรหันต์เสียด้วยซ้ำ มีภาษีตรงที่ว่าพ่อแม่มีโอกาสแสดงออกต่อเราผู้เป็นลูกบ่อยครั้งกว่าพระอรหันต์จริง ๆ ซึ่งพระอรหันต์ดังกล่าวนั้น บางทีในชีวิตเรานี้เราไม่เคยได้รับอุปการคุณจากท่านเลย ทั้งนี้เพราะท่านหาได้ยากจริง ๆ ในยุคปัจจุบันหรืออาจไม่มีแล้วก็เป็นได้

เราจึงเหลือกันเพียงพระอรหันต์ในบ้านไว้ให้ดูต่างหน้า พระอรหันต์อริยบุคคล คือ พ่อกับแม่เท่านั้น

ทั้งพ่อกับแม่มีน้ำใจบริสุทธิ์ต่อเราผู้เป็นลูกนัก คิดดูเถิดตอนเราเป็นเด็ก เราเคยหยิก เคยข่วน ทุบ ตี เตะ ต่อย กัดหรือด่าทอท่านต่างๆนานา เพราะไร้เดียงสาท่านก็ไม่โกรธเคืองกลับยิ้มร่าชอบใจเพิ่มความรักความเอ็นดูขึ้นอีก แม้เราเป็นผู้ใหญ่รู้เดียงสาแล้วแต่ก็ยังทำอยู่เช่นนั้น แทนที่ท่านจะโกรธถือโทษหรือเอาผิดต่อเรา ท่านกลับยอมนิ่งเฉย ทนยอมรับทุกข์เพียงฝ่ายเดียว ยอมเสียน้ำตา ยอมเป็นเครื่องรองรับมือ เท้าและปากของเรา ให้อภัยในการกระทำของเราเสมอ เพราะ

ท่านกลัวว่าเราจะเป็นบาปเป็นกรรม หรือมีเวรต่อไปข้างหน้า จึงยอมเจ็บยอมทุกข์เสียเอง

พระอรหันต์ของเราจริง ๆ!

เราได้รับอุปการะได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่มาจนบ่านนี้ หากจะคิดถึงความสิ้นเปลืองข้าวสุกข้าวสารแกงกับต่าง ๆ ผ้านุ่งผ้าห่ม เงินทอง และความสิ้นเปลืองไปของแรงกายแรงใจของพ่อแม่ที่ท่านได้ทุ่มเทให้เรานั้น ย่อมประมาณค่าออกมาเป็นตัวเลขหรือด้วยสัญญลักษณ์ใด ๆ ให้รู้ไม่ได้เลย ทั้งนี้เพราะมันมากมายเสียจนเกินกว่าจะประมาณหรือประเมินได้

ดังนั้น อย่าได้ตีค่าน้ำใจของพระอรหันต์ในบ้านออกมาเป็นเงินเป็นทองเลย ถึงจะตีให้สูงสักเท่าไรก็ไม่มีวันถูก หรือทัดเทียมสมน้ำสมเนื้อกับความเป็นจริงที่ท่านได้ทุ่มเทไว้ทั้งกายและใจเลย ทั้งน้ำใจของท่านก็ไม่ควรจะถูกตีราคาค่างวดเป็นเงินเป็นทองแบบพ่อค้าตีราคาสิ่งของทั้งหลายด้วย

ไม่มีใครในโลกนี้ที่จะหวังดีปรารถนาดีต่อเราอย่างจริงจังและจริงใจเหมือนพ่อแม่ของเราหรอก และไม่มีใครในโลกนี้

ที่จะเลี้ยงดูเราได้ดีเหมือนท่านด้วย ท่านเลี้ยงเรามาตั้งแต่เราอยู่ในท้องของท่าน แม้ท่านจะไม่รู้ว่าลูกในท้องของท่านนั้นจะเป็นหญิงหรือชายมีหน้าตาเป็นอย่างไร จะพิกลพิการ หูหนวกตาบอด จะสมประกอบเหมือนเด็กทั่วไป หรือคลอดออกมาแล้วจะเป็นตายอย่างไร แม้ท่านจะไม่รู้ไม่ทราบแต่ท่านก็ประคับประคองเราด้วยดีเก้าเดือนบ้างสิบเดือนบ้าง คลอดออกมาแล้วท่านทั้งสองไม่เคยคิดรังเกียจเราเลย เราจะเป็นหญิงเป็นชายพ่อแม่เป็นพอใจทั้งนั้น แม้ท่านจะผิดหวังบ้างในตอนแรก แต่ท่านก็พอใจในตอนหลัง เพราะถือว่าเราเป็นลูก บางทีบางครั้งเกิดมาพิกลพิการพ่อแม่ก็ยังรักอยู่ ตาบอดท่านก็รัก หูหนวกท่านก็รัก เกิดมาตีนปุกมือปุก แม้ว่าท่านจะใจหาย แต่ก็ยังรักเพราะท่านคิดว่านั่นคือสายเลือด และแทนที่ท่านจะหอดทิ้งท่านกลับเพิ่มความรักความสงสารประคบประหงมลูกคนนั้นเพิ่มขึ้น ท่านไม่เคยท้อถอยหรือน้อยใจในเราว่ามาเกิดเป็นลูกท่านทำไม ท่านรักท่านเลี้ยงลูกมาทุกคนที่มาเกิดกับท่านเป็นสายเลือดท่าน แม้ว่าท่านเลี้ยงมาจนโตแล้ว ลูกกลับมาตายเสียหรือไปพบจุดจบด้วยคมมีดและลูกปืนของผู้อื่นก็ตาม

ท่านก็มิได้คิดว่าจะเลี้ยงมาเพื่อตายหรือเพื่อให้คนอื่นมาฆ่าแบบนั้น!

พระในบ้านคือพ่อแม่

ความเป็นพระในบ้านของพ่อแม่นั้น จะมีสักกี่คนกันที่รู้ เพราะเรามักจะมุ่งหากันแต่พระนอกบ้าน พระที่ไม่มีลมหายใจ แม้จะต้องซื้อหาด้วยราคาแพง แม้จะต้องลงทุนลงแรงมากมายกว่าจะได้มา และมักจะเผ้าปรนเปรอหรือบูชาแต่พระนอกบ้านเช่นนั้นเท่านั้น แต่พระในบ้านซึ่งมีลมหายใจอยู่หรือใกล้ชิดอยู่กับตัวเราตลอดเวลา เรากลับมองข้ามไปเสีย เรื่องนี้ไม่ว่าจะเป็นคนอยู่ในวัยไหนฐานะอย่างไร ย่อมเป็นเหมือน ๆ กันได้ทุกที

เหมือนกันในข้อที่ไม่รู้จักว่าพระในบ้านคือใคร

มีเรื่องที่เล่ากันสืบ ๆ มาว่า มีคุณนายคนหนึ่งเป็นคนใจบุญพอควรทีเดียว ดูได้จากการที่ตักบาตรทุกเช้าและหลังจากนั้นก็จะถือสำรับกับข้าวที่บรรจงจัดอย่างประณีตนำไปวัด

แห่งหนึ่งทางฝั่งพระนคร เพื่อถวายท่านเจ้าประคุณสมเด็จ ฯ ผู้เป็นเจ้าอาวาส เพราะมีความเคารพนับถือในจริยาวัตรของท่าน และชอบฟังท่านคุยหรือเล่าเรื่องอะไรต่อมิอะไรให้ฟัง เรียกว่าเมื่อมีเวลาว่างหลังจากตักบาตรตอนเช้าแล้ว คุณนายคนนั้นเป็นต้องมาวัดให้ได้ทุกวัน อาหารที่จัดมาก็ประณีตทุกอย่างเพื่อให้สมกับนำมาถวายสมเด็จ ฯ อยู่คุยกับท่านพอควรแล้วก็กราบลากลับ ทำอยู่เช่นนี้เป็นประจำ

วันหนึ่งหลังจากคุณนายกลับแล้ว พระหนุ่มรูปหนึ่งซึ่งเป็นศิษย์ก้นกุฏิของสมเด็จ ฯ เข้าไปเรียนถวายว่าคุณนายคนนี้ใจบุญสุนทร์ทานจริง แต่เคยได้ยินว่าเป็นคนใจแคบ มีแม่อยู่คนเดียวก็ปล่อยให้อด ๆ อยาก ๆ ไม่คอยเอาใจใส่ ปล่อยให้อยู่ห้องแคบ ๆ หลังบ้าน ส่วนตัวเองพร้อมลูก ๆ อยู่บนตึกใหญ่ สะดวกสบายทุกอย่าง เขาว่าตอนอยู่บ้านนั้นพูดจากับแม่ฟังไม่ค่อยได้เลย ผิดกับที่มาพูดอยู่ที่วัดเป็นหน้ามือหลังมือ แม่จะเดินออกมาหน้าบ้านบ้างก็ไม่ได้ กลัวเขาจะเห็นว่ายังมีแม่แก่อยู่ในบ้าน อายเขา คนเขามาเล่าให้ฟังหลายรายแล้ว เท็จจริงอย่างไรไม่ทราบได้

ฝ่ายสมเด็จ ฯ ท่านได้ฟังพระว่าก็ไม่พูดอะไร นิ่งฟังเฉยอยู่ ต่อมาอีกหลายวัน ท่านไปกิจนิมนต์นอกวัด และบังเอิญตอนขากลับต้องผ่านทางบ้านคุณนายด้วย ท่านจึงแวะบ้านคุณนายก่อน คุณนายดีใจมากที่สมเด็จ ฯ มาถึงที่บ้าน เพราะไม่เคยมีพระมาที่บ้านเลยในยามปกติ นอกจากเวลาทำบุญเท่านั้น จึงถือว่าเป็นนิมิตมงคลอย่างสูงสุดที่พระขั้นสมเด็จมาเหยียบบ้าน จึงเรียกลูกหลานเข้ามากราบไหว้ท่านเป็นการใหญ่ ให้ท่านอวยชัยให้พรลูกหลาน แล้วชวนท่านคุยเรื่องต่าง ๆ มากมาย สมเด็จ ฯ ท่านก็คุยบ้าง ถามสุขทุกข์บ้างตามธรรมเนียม

ตอนหนึ่งท่านสมเด็จ ฯ ท่านถามคุณนายว่า พระในบ้านของคุณนายมีบ้างไหม คุณนายได้ยินเข้าก็รีบตอบว่า พระในบ้านของตัวมีมากมาย เป็นพระเก่า ๆ ทั้งนั้น สมัยสุโขทัยก็มี สมัยเชียงแสนก็มี พร้อมกับอวดใหญ่ และชวนสมเด็จ ฯ ขึ้นไปดูห้องพระข้างบน (คงไม่มีแผนอะไร)

สมเด็จ ฯ ท่านทราบว่าคุณนายยังไม่เข้าใจ จึงถามขึ้นอีกว่า ได้ทราบว่าคุณนายมีแม่อีกคนหนึ่ง เดี๋ยวนี้อยู่เสียที่ไหน

คุณนายได้ยินเข้าถึงกับเสียวแปลบเข้าไปในหัวใจ ไม่นึกว่าจะถูกจู่โจมด้วยคำถามชนิดฟ้าแลบอย่างนี้จากสมเด็จ ฯ จะตอบไปตามตรงว่า แม่อยู่หลังบ้าน ก็กลัวสมเด็จ ฯ จะเดินไปดูและจะเห็นสภาพความเป็นอยู่ของแม่ แล้วท่านจะว่าเอาได้ ก็เลยอึก ๆ อัก ๆ ตอบส่ง ๆ ไปว่า ตอนนี้แม่ไม่อยู่ ออกไปเยี่ยมญาติคงอีกนานกว่าจะกลับ

แน่ะ ! คอยกันทำไว้เสร็จ กลัวสมเด็จ ฯ จะนั่งคอยพบ

สมเด็จ ฯ ท่านก็ไม่ต่อความอีก เพราะเริ่มจะรู้อะไรเป็นอะไรแล้ว พอสมควรแก่เวลาท่านก็ลากลับ หลังจากนั้นก็พบกับคุณนายอีกเป็นประจำเหมือนเคย จนวันหนึ่งท่านเห็นคุณนายยิ้มแย้มแจ่มใสดี พูดคุยรื่นเริงเรื่องการทำบุญสุนทร์ทาน และยังมีเวลาอีกพอควรที่จะถึงเวลาเพล ท่านจึงถามขึ้นว่า

"พระในบ้านของโยม โยมดูแลเรียบร้อยดีแล้วหรือ ?"

คุณนายก็ตอบอย่างยิ้มย่องด้วยความเข้าใจผิดเช่นเคยว่า

"เจ้าค่า......อิฉัน จัดถวายท่านเรียบร้อยทุกวันแหละค่ะก่อนจัดมาถวายท่านนี่ อิฉันต้องจัดถวายในห้องพระก่อน

จุดธูปเทียน บูชาท่านเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำมาถวายท่านที่หลังท่านไม่ต้องห่วงหรอก อิฉันทราบดีว่าอะไรเป็นอะไร"

อวดสรรพคุณของตัวไปโน่นเลย

"อาตมามิได้หมายถึงพระพุทธรูปนะโยม พระในบ้านที่อาตมาถามนี่ หมายถึงพระที่มีลมหายใจ คือ แม่ผู้มีพระคุณของโยมน่ะ"

ถึงตอนนี้ คุณนายเลยนิ่งเป็นรูปปั้นไปโดยอัตโนมัติ ส่วนสมเด็จ ฯ ท่านก็พูดต่อไปเรื่อย ๆ

"คนเราน่ะมีพระอยู่ในบ้านทุกคน พระที่มีลมหายใจนะ บางคนมีพ่อ บางคนเหลือแม่ บางคนมีโชคดีเหลือทั้งพ่อทั้งแม่ในบ้าน นับเป็นบุญมหาศาล ใครเหลือเท่าไรก็ควรจะได้เอาตาดูเอาหูใส่ท่านบ้าง ไม่ใช่ปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่ ปล่อยให้ท่านอด ๆ อยาก ๆ เจ็บไข้ได้ป่วยอย่างไรก็ดูแลท่านบ้าง ท่านแก่แล้วท่านกินท่านใช้จะหมดเปลืองไปสักเท่าไรเชียว ใช่ไหมโยม"

"ค่ะ ใช่" จำใจเงยหน้ามองตาสมเด็จ ฯ แล้วตอบ

"โยมก็เหมือนกัน....." สมเด็จ ฯ พูดตรง ๆ เลยคราวนี้ เรียกว่าหลังจากขึ้นสายมานานแล้ว ตอนนี้ก็ปล่อยลูกธนูออกไปเลยทีเดียว เพราะท่านทราบว่า บางคนเรานั้นต้องว่าต้องสอนกันตรง ๆ จึงจะรู้สึก

"ทราบว่ามีแม่อยู่คนเดียวเท่านั้น แต่โยมไม่ค่อยสนใจในความเป็นอยู่ของท่านเท่าไรนัก ปล่อยให้อยู่ในห้องแคบ ๆ อับทึบแทบไม่มีอากาศหายใจอยู่หลังบ้าน ทั้ง ๆ ที่ท่านเป็นเจ้าของบ้าน ที่ดินทั้งหมดที่โยมอยู่ โยมอยู่อย่างสบาย แต่ปล่อยให้ท่านอด ๆ อยาก ๆ ไม่สงสารท่านบ้างหรือ"

ตอนนี้ คุณนายนิ่งเงียบจริง ๆ ตอบไม่ได้ เพราะก้อนสะอื้นกำลังแล่นขึ้นมาจุกคอ

"โยมจัดหาอาหารถวายพระในห้องพระได้ทุกวัน แต่พระในบ้านอีกองค์หนึ่งคือแม่ โยมไม่เคยจัดหาให้ และตอนที่จัดหามาให้อาตมานี่ อาตมาสังเกตดูโยมจัดหามาอย่างดีทีเดียว ทำก็ประณีตบรรจง เมื่อก่อนอาตมาไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไรก็ฉันของโยมไปตามปกติ แต่ตอนนี้บอกตรง ๆ ว่ามันกลืนไม่ค่อยลงมา

หลายวันแล้ว เพราะอาตมารู้ว่าอาตมานี่เป็นพระในวัด ไม่ควรจะเอาเปรียบพระในบ้านของโยมเกินไป เลยกลืนไม่ลง อาตมาน่ะอย่างไรก็ได้พระเราจะเลือกฉันแต่ที่ดี ๆ ไม่ได้ โยมลองคิดดู...."

ท่านเว้นระยะนิดหนึ่งแล้วพูดต่อ

"อาตมาคิดมาหลายวันแล้วว่า จะพูดดีหรือไม่พูดดี สุดท้ายตกลงใจว่าจะพูด เพราะเห็นใจแม่ของโยม สงสารโยม เพราะผลการกระทำของโยมจะตกแก่ตัวโยมต่อไป และลูกหลานของโยมเห็นโยมทำกับแม่เช่นนี้ มันก็จะจำเอาไปแล้วทำกับโยมบ้าง และทำกันต่อ ๆ ไปไม่สิ้นสุดสักที เพราะเห็นว่าแม่ทำได้ยายทำได้ เราก็ทำได้เหมือนกัน อาตมาพูดแล้วโยมจะโกรธจะเคืองอาตมา ก็ตามใจเถอะ อาตมาพูดด้วยความหวังดีต่อโยม โยมลองคิดดูให้ดีก็แล้วกัน"

น้ำตาเจ้ากรรมมันพังลงมาจากทำนบตาของคุณนายเมื่อไรไม่ทราบ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีแล่นเข้าจับหัวใจตามวิสัยของคนผิดที่กลับตัวกลับใจได้ทันเวลา สะอื้นพลางกราบลา

สมเด็จ ฯ โดยไม่กล่าวคำอำลาสักน้อยหนึ่ง จะโกรธสมเด็จ ฯ ที่พูดจี้ใจดำหรือไม่ ไม่ทราบได้

แต่หลังจากนั้น สมเด็จ ฯ ท่านก็ได้ทราบข่าวมาว่าคุณนายเงียบเหงาไปไม่ร่าเริงเหมือนแต่ก่อน และจัดการย้ายห้องแม่ให้ไปอยู่ติด ๆ กับห้องตนบนตึกใหญ่ชั้นล่าง ดูแลท่านอย่างดี ไม่ค่อยออกนอกบ้านเช่นแต่ก่อน และกว่าจะเข้าวัดมาหาสมเด็จ ฯ อีก ก็ต่อเมื่อเวลาล่วงไปแล้วได้หลายเดือน

ไม่กล้าเข้าหาสมเด็จ ฯ เพราะความละอายใจนั่นเอง

สาธุ ! นับเป็นบุญของคุณนายคนนั้นที่ได้พบพระเช่นสมเด็จ ฯ องค์นั้นเสียก่อน และเป็นบุญยิ่งนักที่กลับเนื้อกลับใจเสียใหม่เมื่อยังไม่สายจนเกินไป เวลาที่จะสนองพระคุณแม่นั้นยังพอมีอยู่บ้าง แม้ว่าจะเพียงเล็กน้อยก็ยังดี ผิดกับบางคนกว่าจะรู้ว่าพ่อแม่เป็นพระในบ้านผู้ประเสริฐก็สายเสียแล้วคือรู้ก็ต่อเมื่อท่านทั้งสองไม่มีตัวตนอยู่ในโลกนี้แล้ว หรือบางคนแม้จะมีผู้พูดกรอกหูให้ฟังอยู่ทุกวันยังไม่รู้สึก ปล่อยให้พระในบ้านตนลำบากลำบนอยู่เหมือนเดิม

ก็แล้วมาถึงท่านบ้างละ พระในบ้านของท่านยังสบายดีอยู่หรือ ?

การบำรุงพระในบ้าน

ก็รู้กันแล้วว่า "พระในบ้าน" นั้นคือใคร ยังเหลืออีกเพียงขั้นตอนเดียวเท่านั้น คือ ทำอย่างไรจึงจะทำให้พระในบ้านมีความสุขมีความสบายใจได้บ้าง ให้ท่านมีโอกาสได้เห็นลูกหลานมีความเจริญก้าวหน้านาน ๆ ให้ท่านได้มีโอกาสชื่นชมยินดีในความสำเร็จของลูกหลานทันเวลา ก่อนที่จะลาโลกไป และให้ท่านได้มีโอกาสพักบ้าง หลังจากได้ตรากตรำทำงานหาเลี้ยงลูกมาจนถึงวัยปูนแก่แล้ว

คือ ช่วยยืดอายุให้ท่านอยู่กับเรานาน ๆ นั่นแหละ

โอกาสที่จะทำได้อย่างว่านั้น สำหรับลูก ๆ แล้วมีตลอดไปและมีมากเสียด้วย เว้นไว้แต่จะไม่ยอมมอบโอกาสเช่นนี้ให้พ่อแม่บ้างเท่านั้น เพราะปกติเรามักจะอ้างกันอยู่เสมอว่า ไม่มีเวลาไม่มีโอกาสโดยเฉพาะสำหรับพ่อแม่ แต่สำหรับกิจการ

อื่น ๆ หรือการแสวงหาความสุข การใช้เวลา การใช้เงินใช้ทองไปบำรุงบำเรอผู้อื่นนั้น เราช่างมีเวลาโอกาสเหลือเฟือพอที่จะทำได้เสมอ ๆ โดยมิพักต้องกังวลหรือคิดหน้าคิดหลังเสียด้วยซ้ำไป

การบำรุงท่านเป็นวิธีการเดียวที่ถูกต้องและสมน้ำสมเนื้อกับคุณข้าวป้อนน้ำนมรวมทั้งหยาดเหงื่อแรงงานที่ท่านได้ลงไว้กับเรา เพื่อให้เราดีจนกระทั่งเรามีหลักฐาน มีงานทำอยู่ทุกวันนี้

ตามหลักธรรม หรือจะพูดให้ชัด คือ หลักตามสัจธรรม อันเป็นเรื่องจริงและเป็นธรรมชาติธรรมดาของโลก การบำรุงพ่อแม่เพื่อตอบแทนพระคุณท่านนั้นเราอาจทำได้หลายวิธี เป็นต้นว่า การเลี้ยงดูท่านการช่วยเหลือท่านทำกิจการงานต่าง ๆ บรรดามี การประพฤติตนให้ดีมิให้ท่านมีมลทินเสียชื่อเสียงไปด้วยการดำรงอยู่ในโอวาทคำตักเตือนแนะนำของท่าน การรักษามรดกทั้งมรดกที่เป็นเลือดเนื้อคือตัวเราเองและมรดกคือทรัพย์สินที่ท่านมอบไว้ให้ด้วยดี ไม่ให้

มรดกนั้นมลายสูญไปเพราะตัวเรา และใช้มรดกของท่านให้เกิดดอกผลงอกเงยขึ้นมาให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปกว่านั้น

การบำรุงพ่อแม่นั้น เราอาจทำได้ทุกเวลาและทุกโอกาสและทุกวัย เพราะไม่ยากจนเกินไปหากจะทำ แม้ว่าเราจะมีครอบครัวไปแล้ว แม้ว่าเราจะแยกกันอยู่ต่างหากจากพ่อแม่หรือไปอยู่ห่างไกลในหนใดก็แล้วแต่ ก็ยังพอทำได้เช่นกัน อย่าได้นึกเลยว่าอยู่ไกล หรือคิดว่าท่านล้มหายตายจากไปแล้วจะไปบำรุงท่านที่ไหน การบำรุงพ่อแม่ไม่ใช่เพียงต้องเลี้ยงดูท่านอย่างเดียว เราอยู่ที่ไหนท่านก็ไปอยู่กับเราที่นั่น เราขึ้นเขาลงห้วยเราไปอยู่ในสมาคมคนดีหรือคนเลว ท่านก็ไปกับเราด้วย ก็ตัวเรานี่แหละที่เป็นเสมือนตัวท่าน เป็นตัวแทนของท่าน และเป็นส่วนหนึ่งที่แยกภาคมาจากท่าน

เพราะตัวเราคือเลือดเนื้อเชื้อไขจากสายโลหิตของท่าน

แต่การบำรุงพระในบ้านที่สำคัญเป็นอันดับแรก ที่เราควรทำเป็นอย่างยิ่งก็คือ "การเลี้ยงดูท่านให้เป็นสุข" เพราะการเลี้ยงดูเป็นการต่อเติมชีวิตของท่านให้อยู่นาน ๆ เท่า

กับเป็นการเพิ่มพลังกายพลังใจให้ท่านนั่นเอง และเป็นการสนองพระคุณท่านในขณะที่ท่านยังมีลมหายใจอยู่ ทั้งเป็นการแสดงน้ำใจของเราให้เห็นด้วย

คนเราจะรู้ว่าใครดีไม่ดีก็ต่อเมื่อได้เห็นน้ำใจกันก่อน น้ำใจย่อมมีค่าสูงและมีพลังมากกว่าน้ำใจใด ๆ ในโลก "พระในบ้าน" ปรารถนาเหลือเกินจะได้เห็นน้ำใจจากลูก ๆ ที่ท่านอุตส่าห์เลี้ยงดูอุ้มชูมาแต่น้อยคุ้มใหญ่

แต่ความปรารถนาของพ่อแม่จะสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับน้ำใจของเราผู้เป็นลูกเท่านั้น

การเลี้ยงพ่อแม่

พ่อแม่ได้ใช้ความพากเพียรพยายามตรากตรำหาเงินหาทองมาเลี้ยงดูลูกมา กว่าจะโตได้แต่ละคนนั้นก็เลือดตาแทบกระเด็น ร่างกายก็พลอยทรุดโทรมตามลำดับ อายุวัยก็เพิ่มขึ้น จนในที่สุดก็ต้องหยุดพักไปโดยปริยาย เพราะสังขารร่างกายไม่อำนวยให้ทำงานได้

เหมือนเมื่อหนุ่ม แม้ว่าจิตใจจะแข็งแกร่งอยากทำสักปานใดก็ไม่อาจฝืนธรรมชาติของสังขารได้ ตอนนี้แหละเป็นโอกาสของลูกแล้วที่จะได้ตอบแทนใช้หนี้บุญคุณท่านด้วยการเลี้ยงดูท่านบ้างตามความเหมาะสม

เพราะหากลูกไม่เลี้ยงพ่อแม่ตอนนี้แล้ว ใครจะเลี้ยง ?

จะให้ท่านไปอยู่สถานสงเคราะห์คนชราหรือ อาจทำได้ แต่เท่ากับว่าส่งท่านให้ไปอยู่ในคุกในตะราง หรือไปทรมานใจอยู่ในนั้นมากกว่า เพราะสถานที่เช่นนั้นมันจะว้าเหว่และเหมือนกับอยู่โดดเดี่ยวสักเพียงไหน และเป็นสถานที่สำหรับคนที่ไร้ญาติขาดมิตร หรือคนที่ลูกหลานไม่เลี้ยง ไม่เอาใจใส่แล้วเท่านั้น เราลองคิดและนึกวาดภาพดูก็แล้วกัน ในหมู่คนแก่ที่แปลกหน้าไม่เคยรู้จักมักคุ้นกันมาก่อน และท่ามกลางบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความอ้างว้างเดียวดายของคนแก่แต่ละคน จะผิดอะไรกับส่งท่านไปตายแบบผ่อนส่งเล่า

เราใจถึงพอที่จะส่งท่านไปอยู่ ณ สถานที่เช่นนั้นหรือ ?

แต่ก็มีคนแก่อีกจำนวนไม่น้อยที่พอใจจะอยู่ในที่เช่นนั้น ซึ่งตนรู้ดีว่าไม่สุขสโมสรหรือน่ารื่นรมย์เท่าไรนัก แต่ก็พอใจจะอยู่ เพราะเห็นว่ายังดีกว่าอยู่บ้านของตัวหรือบ้านของลูกหลาน ซึ่งเป็นเสมือนขุมนรกของท่าน มีลูกมีหลานก็เหมือนกับคนแปลกหน้าที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน จะพูดจะจาทักบ้างก็ไม่มี จะถามไถ่สุขทุกข์บ้างก็ไม่เคยได้ยิน อยู่ไปก็ถูกดุถูกด่าสารพัด หาว่าเกะกะบ้านบ้างละ ว่าอยู่ไปก็เปลืองข้าวสุกบ้างละ เมื่อไรจะตาย ๆ เสียทีบ้างละ เมื่อได้ยินลูกหลานพูดเข้าทำนองนี้ ขืนอยู่ไปก็รังแต่จะน้อยใจ ช้ำใจ และอึดอัดใจเปล่า ๆ

เลยขอไปให้พ้น ๆ บ้านเสีย ไปตายเอาดาบหน้าดีกว่า และก็มักจะตายด้วยดาบหน้าจริง ๆ อย่างที่ตั้งใจไว้เสียด้วยซี

การเลี้ยงพ่อแม่ให้อยู่ดีมีสุขตามสมควรนั้น หากจะให้สมบูรณ์แล้ว ต้องเลี้ยงท่านสองทาง คือ

— เลี้ยงร่างกาย

— เลี้ยงจิตใจ

การเลี้ยงร่างกายพ่อแม่

การเลี้ยงร่างกายพ่อแม่นั้นออกจะไม่ยากนัก เพราะคนแก่อยู่ง่ายกินง่ายอยู่แล้ว ไม่ค่อยพิถีพิถันในเรื่องการกินการนอนนัก เพียงให้ข้าวให้น้ำ ให้ที่อยู่อาศัย ให้ยารักษาโรค และให้เครื่องนุ่งห่ม อันเป็นปัจจัยจำเป็นสำหรับชีวิตแก่ท่านก็เพียงพอแล้ว สำหรับเลี้ยงร่างกายให้อยู่รอดไปวัน ๆ และดูเหมือนว่าจะไม่สิ้นเปลืองเท่าไรด้วย หากคิดเปรียบเทียบกับที่ท่านเลี้ยงเรามา การเลี้ยงเท่านี้ไม่น่าจะต้องกังวลสำหรับลูกเลย ลองนึกดูย้อนหลังดูทีหรือว่าเมื่อเราเป็นเด็กนั้น เรากินเราใช้เปลืองกว่านี้ ข้าวก็ต้องอย่างน้อยวันละ ๓ มื้อ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มปีหนึ่งนับชุดไม่ได้ ขนมนมเนยต่างหาก เครื่องประดับต่างหาก ทั้งการใช้จ่ายเพื่อความสนุกสนานและความสำราญต่าง ๆ ก็ต่างหาก เปลืองอย่างนี้ ทำไมพ่อแม่ยังหาเลี้ยงเรามาได้ และไม่ใช่เฉพาะเราเท่านั้น ลูกของพ่อแม่อื่น ๆ ซึ่งก็เป็นพี่น้องเรานี่แหละ ท่านก็หาให้เหมือน ๆ กันทุกคน เปลืองพอ ๆ กัน ซ้ำยิ่งโตยิ่งเปลืองหนักเข้าไปอีก พอถึงคราวที่เราจะต้องเลี้ยงท่านให้อิ่มหนำสำราญบ้าง

ทำไมเราจึงทำไม่ค่อยได้ ?

เคยเห็นอยู่ออกบ่อยที่ลูกบางคนเวลาพ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่ ไม่เคยดูดำดูดี ไม่เคยที่สนใจเหลียวแลนัก ท่านจะสุขทุกข์อย่างไรก็ช่าง จะมีกินมีใช้หรือไงไม่นำพา ปล่อยให้อด ๆ อยาก ๆ พ่อแม่ไปเยี่ยมเยียนบ้างก็ตั้งท่ารังเกียจ พ่อแม่ไปอยู่ด้วยก็พูดกระทบกระเทียบให้เจ็บช้ำน้ำใจเล่น กล่าวหาว่าเกะกะบ้านทำอะไรไม่ได้เรื่องได้ราว สารพัดจะหาคำพูดมาประหัตประหารน้ำใจ เวลาท่านตายจากไปก็นำศพของท่านไปจัดทำตามประเพณี และจัดอย่างสวยหรูเสียด้วย ทั้งนี้เพราะหากไม่ทำจะถูกคนอื่นนินทา หรือทำให้เสื่อมเกียรติของตนไป ดอกไม้จัดอย่างแพรวพราว ประดับดาเสียผู้เห็นแล้วอยากจะตายและถูกทำศพอย่างนั้นบ้าง แถมยังจัดสำรับกับข้าวอย่างดีไปวางไว้ที่ข้าง ๆ โลง ข้าง ๆ ศพ กลัวท่านจะไม่รู้ ยังเคาะโลงเรียกให้พ่อให้แม่มากินเสียอีก

"พ่อมากินเสีย แม่มากินเสีย"

โธ่เอ๋ย !

ยามท่านมีลมหายใจ ยังจะกินได้ไม่ยักเรียกท่านให้มากิน ไม่ยักยกไปให้ท่านกินบ้าง ภาพอย่างนั้นมันควรจะมีตอนที่ท่านมีลมหายใจมากกว่าตอนที่ท่านไม่รู้เรื่องรู้ราวด้วยอย่างนั้น ท่านจะรู้หรืออือออไปกลับเราด้วยหรือไม่ เราก็ไม่ทราบ ท่านอาจจะไม่กินของเราก็ได้ แต่เราก็มักทำกันโดยมาก บางทีทำเพื่อความสบายใจของตัวเองก็มี

เฮ้อ คนอย่างนี้ก็มีด้วย !

บางคนต่อเมื่อพ่อแม่ตายไปแล้ว จึงเกิดความรักความคิดถึงท่าน บ้านก็เงียบเหงา เคยมีเสียงบ่น เคยมีเสียงตักเตือนสั่งสอน เคยมีหลักอยู่ในบ้าน แม้จะเป็นเพียงหลักที่ลูกมองเป็น "หัวตอ" ก็ตามที พอท่านตายจากไปเสียงนั้นก็หมดไป หลักบ้านก็ขาดหายไป ทำให้เกิดความเงียบเหงาวังเวง มันเหมือนกับบ้านขาดอะไรไปอย่างหนึ่ง คิดไปคิดมาก็นึกถึงพ่อแม่ได้ ยิ่งตอนที่ลูกตัวไม่เอาใจใส่ดูดำดูดี หรือเถียงคำไม่ตกฟากด้วยแล้ว ยิ่งคิดถึงพ่อแม่หนักขึ้น แต่ก็เรียกชีวิตท่านคืนมาไม่ได้เสียแล้ว จะเหลือก็เพียงรูปถ่ายไว้ให้ดูต่างหน้า หรือกองกระดูกไว้เป็นตัวแทนเท่านั้น ตอนนี้แหละจะมองเห็น

ความสำคัญของท่านขึ้นมา แต่ก็สายเสียแล้วอย่างว่านั้น กว่าจะรู้ว่าท่านสำคัญก็หาตัวท่านไม่ได้เสียแล้ว ก็เข้าทำนองที่ท่านว่าไว้นั้นเทียวว่า

"คนเราจะรู้ว่าอะไรมีค่ามีความสำคัญ ก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นได้หลุดจากมือเราไปแล้ว"

แล้วที่บ้านของท่านเล่า ยังมีพระในบ้านซึ่งมีค่ามีความสำคัญที่ยังไม่หลุดจากมือไปหรือไม่?

ตอนที่พ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่ ท่านเปรียบเสมือนต้นโพธิ์ต้นไทรใบดกหนา มีร่มเงาอันเย็นสบาย ที่บรรดาลูก ๆ จะพึงเข้ามาพึ่งพาอาศัยได้ทุกเมื่อทุกคราว แม้จะโผผินจากไปแล้ว แม้จะถ่ายรดหรือจิกกินลูกผลจนหมด หรือหักรานกิ่งก้านสาขาไปแล้ว หวนกลับมาพึ่งร่มโพธิ์ร่มไทรต้นเดิมอีก โพธิ์ไทรนี้ก็ยังมีร่มให้ลูก ๆ ได้พักชื่นใจเหมือนเดิม โดยมิได้โกรธเคืองหรือพูดให้ผู้พึ่งพิง คือ ลูกต้องเสียใจ พร้อมเสมอที่จะให้ความเย็นแก่ลูกทุกคนทุกครั้ง พอท่านล้มหายตายจากไปนั้นแหละลูก ๆ จึงหมดที่พึ่งหมดร่มเงาอันเย็นสนิทไป แม้จะคิดถึงโพธิ์ไทรต้นนี้ก็หมดหวัง จึงต่างก็ต้องแยกย้ายกันไปคนละทิศคนละทาง

รวมกันได้บ้างไม่ได้บ้าง เข้ากันไม่ติดบ้าง ทะเลาะกันเองบ้าง ไปตามเรื่องตามราว บางทีไม่พบกันเลยตลอดชีวิตก็มี

นี่แหละท่านจึงว่า

— *ขาดพ่อเหมือนถ่อหัก*

— *ขาดแม่เหมือนแพแตก*

ไม่มีพ่อน่ะ เพียงแค่เหมือนคนล่องแพไปตามน้ำ บังเอิญถ่อที่คอยใช้พยุงแพคัดแพให้ตรงร่องน้ำ ให้พ้นเกาะแก่งโขดหินในท้องน้ำมาหักเสียกลางคัน แพก็ยังจะประทังตัวเองให้ล่องลอยไปตามกระแสน้ำได้ จะกระทบโขดหิน จะติดเกาะติดแก่ง ทำให้คนบนแพล้มลุกคลุกคลานไปบ้างก็ยังดี

แต่พอแพแตกนี่สิ หมดที่พึ่งเอาเสียจริง ๆ

พอแพแตกเท่านั้น คนบนแพก็จะแตกกระสานซ่านเซ็นล่องลอยไปตามกระแสน้ำอันเชี่ยวกราก ที่แข็งแรงหน่อยก็พอจะพยุงตัวลอยคอไปถึงฝั่งได้บ้าง ที่อ่อนแอก็อาจถึงกับจมน้ำตายไปเลย หรืออาจจะรอดได้หมด แต่ก็ต้องถูกกระแสน้ำพัดพากระทบเกาะแก่ง โขดหิน ในลำธารให้แขนขาเนื้อตัวถลอกปอกเปิกไปตาม ๆ กัน

ผู้ที่ยังมีทั้งถ่อทั้งแพนี่ นับว่ายังมีโชคดี ประคับประคองไว้ให้ดีเถิด

การเลี้ยงน้ำใจพ่อแม่

การเลี้ยงร่างกายพ่อแม่ให้อยู่เย็นเป็นสุขอย่างนี้ยังหาเพียงพอที่จะ "เปลื้องหนี้" ที่ท่านเคยให้เราไม่เพราะหนี้ของท่านที่มีต่อเรานั้นเป็นหนี้ชนิดที่ไม่ใช่เพียงท่วมบ่าท่วมหูเท่านั้นแต่เป็นหนี้ชนิดท่วมหัวทีเดียว เราจะทดแทนเพียงเล็กน้อยหาคุ้มไม่ เลี้ยงกายท่านยังไม่พอ ยังต้องเลี้ยงน้ำใจท่านควบคู่กันไปด้วย

การเลี้ยงน้ำใจพ่อแม่ก็คือ การไม่ทำให้พ่อแม่ช้ำใจเสียใจหรือถึงกับน้ำตาตกเพราะเรา การที่เราผู้เป็นลูกประพฤติตนตามคำแนะนำตักเตือนของท่าน เป็นคนอ่อนน้อม ไม่หัวดื้อถือรั้นมีสัมมาคารวะ รักเคารพท่านทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่ถือโทษโกรธเคืองหรือแสดงความไม่พอใจออกให้ท่านเห็นให้ท่านน้อยใจ โดยถือว่าท่านเป็นพระจริง ๆ การพูดจาหรือการแสดงกิริยาอื่นก็ออกมาด้วยความยำเกรง มีความยกย่องนับถือ

อยู่ในที่ การประพฤติปฏิบัติตนของเราอย่างนี้ย่อมจะนำความแช่มชื่นเบิกบานใจและความพอใจมาสู่ท่านได้ เพราะพ่อแม่นั้นพอเห็นลูกเชื่อถ้อยฟังคำเท่านั้นก็เป็นอันหมดห่วงได้เปลาะหนึ่ง ความกังวลว่าลูกจะไม่ดีดังใจนึก ความกลัวว่าลูกจะลำบากลำบนในวันหน้าจะหมดไป เมื่อท่านหมดห่วงใยเรา ท่านก็กินได้นอนหลับ จิตใจก็พลอยสบายไปด้วย

เป็นการต่ออายุท่านได้เสียด้วย

จริงอยู่บางทีเราอาจจะอยู่ห่างพ่อแม่ด้วยไปมีครอบครัวอยู่ที่อื่น ไปอยู่ทำงานในที่ไกล ๆ ไม่ค่อยได้มีโอกาสเลี้ยงร่างกายท่าน นาน ๆ จึงจะได้กลับมาหาท่านที นาน ๆ จึงจะได้ส่งของมาให้ท่านครั้ง เมื่อเป็นเช่นนี้ก็อย่าได้คิดวิตกกังวลว่าจะไม่ได้ทดแทนคุณท่าน แม้ว่าจะไม่ได้เลี้ยงท่านเป็นการตอบแทนแต่การเลี้ยงจิตใจท่านนี่แหละก็ทดแทนได้เหมือนกัน อยู่ที่ไหนก็ประพฤติตัวให้ดีที่นั้น อยู่ที่ไหนทำชื่อเสียงไว้ที่นั้น อยู่ที่ไหนวางตัวให้เหมาะสม ทำตัวให้เขารักให้เขานับถือในที่นั้นโดยหมั่นนึกและทำตามคำแนะนำของพ่อแม่เสมอ ๆ

เท่านี้ก็ถือว่าดีถมไปแล้ว

ที่ว่าดีในที่นี้ คือ ดีสำหรับตัวเองด้วย ดีสำหรับพ่อแม่ด้วย คือ แม้พ่อแม่จะอยู่ห่างลูก แต่ความดีที่ลูกทำไว้จะขจรขจายไปถึงหูท่านเอง เพราะขึ้นชื่อว่ากลิ่นของความดีนี้สามารถฟุ้งไปได้ทั้งตามลมและทวนลม ดีกว่ากลิ่นอื่น ๆ ในโลก เมื่อท่านได้ยินเข้าก็จะปลื้มใจ สบายใจหายห่วงว่าลูกอยู่ดีมีสุขแล้ว พร้อมกันก็อาจจะอวยชัยให้พรเราให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป เราอยู่ที่ไหนก็เท่ากับเอาพ่อแม่ติดตัวไปด้วย แม้จะเป็นเพียงคำเตือนคำสอนของท่านก็ยังดี

หรืออยู่ไกลไม่อาจจะอยู่ใกล้ชิดได้ นาน ๆ ก็มาหาท่านบ้าง มาเยี่ยมเยียนถามไถ่สุขทุกข์ท่านบ้างตามโอกาส ยามเจ็บไข้ได้ป่วยก็มาดูแลรักษาท่าน หรือทำประการอื่น ๆ ที่จะทำให้เกิดความสบายใจ การทำเช่นนี้เป็นการเลี้ยงจิตใจท่านทั้งนั้น และเป็นการสนองความหวังของท่าน เพราะพ่อแม่นั้นอุตส่าห์เลี้ยงเรามาก็เพื่อประสงค์ว่า

ยามมีกิจ หวังให้เจ้า เฝ้ารับใช้
ยามป่วยไข้ หวังให้เจ้า เฝ้ารักษา
ยามถึงคราว ล่วงลับ ดับชีวา
หวังให้เจ้า ปิดตา เวลาตาย ฯ

รวมความว่า การเลี้ยงน้ำใจพ่อแม่ก็คือ การทำอย่างไรก็ได้ที่จะให้เกิดความเบิกบานใจ ไม่ทุกข์กังวลเดือดร้อน หรือไม่สบายใจเพราะการกระทำของเรา เพราะเราเป็นต้นเหตุ

และการเลี้ยงแบบหลังนี่ สำคัญกว่าการเลี้ยงร่างกายนัก เพราะพ่อแม่นั้นแม้จะกินอิ่มนอนอุ่นเพียงไร หากเกิดความไม่สบายใจต้องแอบร้องไห้เพราะลูก ลูกไม่เคยเอาตาดูหูเอาใส่ ไม่เคยคำนึงถึงท่านแทบจะลืมว่ามีท่านอยู่ในโลกนี้ด้วย หรือชอบทำตัวเหลวไหล ไม่เชื่อฟังคำเตือน ชอบก่อเรื่องวุ่นวายให้ท่านกระเทือนจิตใจไม่เว้นแต่ละวัน เมื่อเป็นเช่นนี้ เลี้ยงร่างกายจะได้ประโยชน์อะไร หากใจไม่เป็นสุขเสียอย่าง

แม้กินก็กินไม่ได้ แม้นอนก็นอนไม่หลับ แล้วร่างกายจะทนไหวหรือ

เลี้ยงจิตใจพ่อแม่ยากอย่างนี้แต่สมควรแล้วที่เราผู้เป็นลูกจะพึงเลี้ยงได้มิใช่หรือ ตอนที่เราเป็นเด็กเราดื้อก็เท่านั้น โกงก็เท่านั้น เอาใจยากสารพัด พ่อแม่ยังอดทนตามใจเราเลี้ยงน้ำใจเราจนเติบใหญ่ได้ ทีเราจะเลี้ยงเอาใจท่านบ้างมิได้เชียวหรือ

แต่ผู้ที่จะเลี้ยงพ่อแม่ได้นั้น ก่อนอื่นต้องรู้จักธรรมดาของคนแก่ด้วย หากไม่รู้กันเสียก่อนก็อาจเลี้ยงไม่ได้ หรือเลี้ยงได้แต่ไม่นานนัก จะเกิดความเบื่อหน่ายชิงชังขึ้นมากลางคันแล้วจะบ่นว่าคนแก่เอาใจยากและเลี้ยงยาก

ขึ้นชื่อว่าคนแก่แล้วย่อมเป็นเหมือน ๆ กันหมด เพราะเป็นธรรมดาของคนแก่ คือ จู้จี้ ขี้บ่น จุกจิก หลงลืม ขี้รำคาญ เห็นลูกเห็นหลานทำอะไรเป็นขวางหูขวางตาไปหมด คือ มักไม่ชอบใจไม่ถูกใจอยู่ร่ำไป ทั้งจะทำอะไรให้ถูกใจท่านยากด้วย เพราะการปรับใจปรับอารมณ์ของคนแก่ ๆ นั้นไม่ไวไฟเหมือนกับตอนเป็นหนุ่มเป็นสาวหรืออายุยังน้อย ทั้งนี้เพราะมีความคิดละเอียดสุขุมรอบคอบขึ้น ไม่ตกอยู่ในอารมณ์อื่นได้ง่าย ๆ

ด้วยเหตุนี้แหละ คนรุ่นใหม่จึงชอบขนานนามคนเก่าคนแก่ว่าเป็น "ไดโนเสาร์" หรือเป็น "เต่าพันปี" อะไรทำนองนี้

ก็จริงของเขา อย่าได้ไปว่าเด็กเลย ?

และก็จริงอีกเหมือนกัน ที่เด็กรุ่นใหม่ที่เคยว่าเขาเป็นอย่างนั้นมาแล้ว พอตัวเองแก่ตัวลงไป ความคิดความอ่านก็จะพลอยแก่ไปด้วย ก็จะตกอยู่ในสถานะอย่างที่ตัวเคยว่าเขามา

แล้วนั่นแหละเป็นทอด ๆ กันไป ท่านองว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเองนั่นเทียว

ที่ว่าควรรู้จักคนแก่ให้ดีก็คือ ควรรู้ธรรมชาติของคนแก่เช่นนี้ พอรู้แล้วจะได้มีความเห็นว่าที่คนแก่จู้จี้ขี้บ่น หรือเอาใจยากนั้นเป็นธรรมดา ไม่ได้จริงจังอะไรนัก จะถือเอาเป็นอารมณ์จนเกินไปไม่ได้ หรืออย่าได้ถือเป็นจริงเป็นจังจนถึงกับเห็นท่านทำอย่างนั้นแล้วโกรธเคือง ไม่พอใจ และถกเถียงท่านเลย ทำเช่นนั้นเท่ากับเป็นการเติมเชื้อไฟโกรธ ให้คนแก่ไปเสีย การเลี้ยงคนแก่ต้องอดต้องทน ท่านก็บ่นของท่านไปตามเรื่อง

ท่านว่า จะเลี้ยงคนแก่ได้ดีต้องพก "พระปิดทวาร" จึงจะเลี้ยงได้

ท่านให้พกพระปิดทวารนั้น ท่านเปรียบให้เห็นว่าต้องทำตัวให้เหมือนกับพระปิดทวาร ซึ่งพระปิดทวารนั้น ท่านปิดอวัยวะรับรู้อารมณ์ทั้งหลายหมด ท่านปิดไว้มิดชิดดีนัก คือท่านปิดตา ปิดหู และปิดปากไว้ ไม่ให้ตาเห็น ไม่ให้หูได้ยิน ไม่ให้ปากพูด ที่ให้พกพระแบบนี้เข้าไว้ เท่ากับท่านสอนให้ดู

พระปิดทวารเป็นตัวอย่าง แล้วทำอย่างท่านบ้าง คือ ให้ปิดหู ปิดตา ปิดปากบ้าง เพื่อให้จำง่าย ๆ ถึงกับบอกไว้เป็นตำราว่า

— *ปิดตาทั้งคู่ ปิดหูสองข้าง ปิดปากเสียบ้าง นั่งนอนสบาย*

— *เปิดตาทั้งคู่ เปิดหูสองข้าง ไม่ปิดปากเสียบ้างเป็นทุกข์จนตาย*

คนเรานั้น บางครั้งแม้ตาจะไม่บอดก็ต้องทำเป็นตาบอดเสียบ้าง หูไม่หนวกก็ต้องทำเป็นหนวกเสียบ้าง ไม่ได้เป็นใบ้ก็ต้องทำเป็นเหมือนคนใบ้เสียบ้าง เพื่อปิดกั้นอารมณ์ภายนอกไม่ให้เข้ากระทบใจให้กระเทือนใจได้

เลี้ยงคนแก่ก็ทำใจให้หนักแน่น และบางครั้งก็ต้องปิดตาปิดหู ปิดปากอย่างนี้จึงจะเลี้ยงท่านได้ เมื่อทำได้นอกจากจะเลี้ยงพ่อแม่ได้แล้ว ยังนั่งนอนสบาย ไม่รำคาญใจเมื่อได้เห็นเมื่อได้ยินท่านบ่นหรือทำไม่ถูกใจเพราะหลง ๆ ลืม ๆ ด้วย โดยมาคิดเห็นว่านั่นเป็นธรรมชาติเป็นธรรมดาของคนแก่ ท่านจู้จี้นักก็ทนฟังท่านไปสักครู่ ท่านเหนื่อยท่านก็หยุดเอง ท่านจะมานั่งบ่นเราได้ทั้งวันทั้งคืนเมื่อไร ท่านจะเอาแรงที่ไหนมา

สำคัญตอนพึ่งอยู่นั้น อย่าให้พระบิดหวารหลุดหายไปได้เป็นดี หากหล่นหายเสีย เกิดเปิดตาเปิดหูขึ้นมาก็พอทำเนา หากเปิดปากขึ้นมาบ้าง คราวนี้แหละไฟประลัยกัลป์เชียวละ ?

ลูกศิษย์นอกครู

ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าตัวเองเป็นลูกหนี้ของพ่อแม่ และพ่อแม่เป็น "พ่อครู แม่ครู" และเป็น "พระอาจารย์" เคยเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนมาจนได้ดีนี่แหละ บางทีเราก็ลืมนึกถึงท่านเหมือนกัน ที่ลืมนั้นมันเป็นเพราะมีอะไรสักอย่างมาบังตา บังใจทำให้ "ใจบอด" ไปชั่วระยะหนึ่ง หากไม่เปิดสิ่งบังตาสะกิดสิ่งบังใจออกแล้ว ก็อาจคิดว่าตัวเองเป็นอิสระ ไม่มีข้อพันธะผูกพันอะไรกับพ่อแม่อีกแล้ว โตแล้วพ่อแม่ก็หมดความหมาย อะไรทำนองนี้

คือ ลืมพ่อลืมแม่ได้จริง ๆ

การลืมพ่อแม่ทำนองว่า ท่านมีชีวิตอยู่แต่ไม่ได้เอาใจใส่ท่าน นี่ก็พอทำเนา ยังพอคิดแก้ไขได้ ตอนหลังอาจกลับใจ

ตั้งสติระลึกถึงท่านได้ แต่การลืมบุญคุณของท่านนี่สิร้ายนัก บางทีบอกก็แล้ว เตือนก็แล้ว ยังนึกไม่ออก ยังแลไม่เห็น หรือนึกออกแต่ก็เพียงรู้เท่านั้น มิได้เกิดความซาบซึ้ง หรือความคิดที่จะตอบแทนพระคุณท่าน เลยอย่างนี้แหละร้ายที่สุด และดูเหมือนว่าจะแรงด้วย

คนที่ลืมบุญคุณ ของพ่อแม่นั้น เราจะหาดูได้ไม่ยากนัก อย่างที่มีเล่ากันว่า มีครอบครัวหนึ่งอยู่ในหมู่บ้านชนบทค่อนข้างห่างความเจริญ สองสามีภรรยาหัวหน้าครอบครัวมีอาชีพในทางทำไร่ พอมีพอกินไปวัน ๆ แบบ "ทำมาหากิน" คือ ทำมาได้หากินหมดจริง ๆ ไม่พอที่จะเหลือเก็บ นอกจากพอประทังชีพสองคนและลูกชายเล็ก ๆ อีกคนหนึ่งเท่านั้น เมื่อลูกโตพอที่จะเรียนหนังสือได้แล้ว ก็พาไปฝากเข้าโรงเรียนที่อีกหมู่บ้านหนึ่งด้วยในหมู่บ้านของตัวยังไม่มีโรงเรียน ตอนเช้ามืดแม่ต้องลุกมาหุงหาอาหารแล้วจัดเตรียมใส่หม้อดินเล็ก ๆ เพื่อเป็นอาหารมื้อกลางวันสำหรับลูกที่โรงเรียน แล้วก็พาลูกหอบหิ้วหนังสือและอาหารมื้อนั้นไปส่งที่โรงเรียน แล้วกลับ

มาช่วยพ่อทำงานไร่ต่อตกเย็นพ่อมีหน้าที่ไปรับลูกกลับจาก
โรงเรียน

ทั้งสองทำอยู่เช่นนี้ จนกระทั่งลูกเรียนจบชั้นประถมปีที่
สี่ อันเป็นชั้นสูงของโรงเรียน จะให้ลูกเรียนต่อในเมืองก็ไม่มี
ปัญญาจะส่งเสีย ทั้งลูกก็ไม่อยากจะเรียนต่อด้วย

พอออกจากโรงเรียนแล้วก็มาอยู่ช่วยพ่อแม่ทำงานไร่บ้าง
ตามกำลังจนเติบโต ความที่พ่อแม่ตามใจและรักมาตั้งแต่
เล็ก ๆ เขาจึงค่อนข้างเกียจคร้าน ชอบเที่ยวเตร่คบเพื่อน
ต่างหมู่บ้านไม่เลือกหน้า ถึงกระนั้นพ่อแม่ก็ไม่กล้าต่อว่า
เพราะตัวเองยังมีกำลังทำงานได้ ต่อมาพ่อเป็นโรคลำไส้
รักษาด้วยยากลางบ้านตามมีตามเกิด แต่ก็ไม่หาย หนักเข้า
ก็ต้องสิ้นพ่อไปคนหนึ่ง ฝ่ายแม่ก็อดทนหาเลี้ยงลูกมาจน
กระทั่งลูกไปมีครอบครัวอยู่อีกหมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งอยู่ห่างกันพอ
สมควร โดยอาศัยรูปร่างดีเป็นเครื่องประกอบ จึงได้ภรรยา
ที่พอมีอันจะกินซ้ำยังเป็นลูกสาวคนเดียวของพ่อแม่ด้วย เมื่อ
เป็นเช่นนี้เขาจึงอยู่ดีกินดีขึ้นกว่าเก่า เมื่อสบายเสียแล้วเขาจึง
ลืมคนอีกคนหนึ่งซึ่งทำงานอยู่ที่เดิม คือ แม่ของเขานั่นเอง

เขาไม่เคยไปหาแม่หรือส่งข่าวให้แม่ทราบเลยนับจากเดือนเป็นปี

เข้าตำรา "หลงเมียลืมแม่" ก็คงจะได้อยู่

ฝ่ายแม่เมื่อลูกชายไปมีภรรยาแล้วหายเงียบไปไม่มาหาเลยทนคิดถึงลูกไม่ไหวก็ไปหาลูกชาย เขาต้อนรับแม่ดีในตอนแรก ๆ แต่พอบ่อยเข้าก็เกิดความรำคาญแม่ที่มาให้เห็นหน้าบ่อย ๆ ต่อมาแม่เกิดป่วยขึ้นทำงานก็ไม่ได้ เงินที่พอมีเก็บเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็เอามาซื้อยารักษาโรค เงินหมดโรคก็ยังไม่หาย จำต้องหอบสังขารไปหาลูกชายหวังมาฝากผีฝากไข้กับลูก แต่พอเห็นหน้าแม่เท่านั้นเจ้าลูกชายแทนที่จะดีใจกลับพูดเป็นทำนองให้รู้ว่าตนเองไม่อยากจะให้แม่อยู่ด้วย แม่ก็เลยพูดไม่ออกบอกว่าจะมาอยู่ด้วยไม่ได้ ได้แต่มองตาลูก ลูกก็ทำไม่รู้ไม่ชี้เสีย แม่ก็คิดว่าไหน ๆ บากหน้ามาแล้วเมื่อลูกมันไม่รักษา ไม่เลี้ยงก็ไม่เป็นไร ขอไปรักษาที่อื่น แต่เงินไม่มีนี่สิจะขอลูกก็คงไม่ให้ ตัดใจขอยืมลูกไปก่อน วันหลังหายแล้วคงหามาใช้ได้ ฝ่ายลูกก็โยกโย้ว่าเงินจำนวนนี้เป็นของเมีย

ยืมแล้วต้องทำสัญญา เดี๋ยวเมียจะว่าเอาได้แม่ก็ต้องยอมกล้ำ-กลืนทำสัญญากันไว้

เมื่อได้เงินแล้วก็เข้าเมืองรักษา แต่โรคคนแก่ผสมกับโรคทางกายที่ทรุดโทรมเพราะกรำงานหนัก และโรคทางใจที่ลูกไม่แยแสจึงทรุดโทรมลง ๆ เงินทองที่มีอยู่ก็หมดไป จำต้องกลับบ้านอาศัยเพื่อนบ้านช่วยดูแลบ้าง ให้ข้าวให้น้ำพอประทังไปได้วัน ๆ หนักเข้า ๆ แทนที่จะตาย โรคกลับทุเลาพอไปไหนมาไหนได้และพอมีกำลังทำงานไปเก็บพืชผลในไร่มาขายได้

เรียกว่าโรคเวรโรคกรรมมันยังไม่หมด ว่างั้นเถอะ

ต่อมาเงินเกิดขาดมืออีก เพราะพืชผลในไร่เสียหาย จำต้องเอาที่ดินผืนเล็ก ๆ นั้นไปขายฝากไว้กับเพื่อนบ้านเอาเงินมาเลี้ยงตัว และก็กินทุนนั้นเรื่อยไป ฝ่ายเจ้าลูกชายพอทราบว่าแม่ขายที่คงจะมีเงินใช้หนี้ได้บ้าง จึงมาทวงแม่ แม่ก็บอกว่าตอนนี้เงินพอมี แต่ต้องการเก็บไว้ซื้อข้าวกินบ้าง เมื่อไม่ได้ลูกชายก็กลับไป วันหลังมาทวงอีก แม่ก็เลยบอกว่าไม่มีส่งไปเลย เจ้าลูกชายก็บอกแม่ว่าแม่อย่าโกงก็แล้วกัน

ถ้าโกงเมื่อไรจะฟ้องร้อง เมื่อได้ยินลูกว่าเช่นนั้น ความอดกลั้นที่มีอยู่มันไม่รู้หายไปไหนหมด แม่ก็เลยบอกลูกไปว่า

"ข้าไม่มีเงินแล้วตอนนี้ และข้าก็จะไม่ใช้เอ็งด้วย เอ็งจะไปฟ้องร้องหรือเอาข้าไปตัดหัวขั้วแห้งที่ไหนก็ตามใจเถอะ"

อนิจจา ! ลูกผู้ถูกแม่พูดด้วยน้ำตานองหน้าอย่างนี้ แทนที่จะรู้สึกหรือเลิกแล้วกันไป กลับไปหากำนันแล้วเล่าเรื่องราวทั้งหมดให้ฟัง พร้อมทั้งกำชับกำนันให้จัดการเอาเงินคืนให้ด้วย

"ลูกจัญไรพรรค์นี้ก็มีด้วย"

กำนันคิด เพราะเป็นคนยุติธรรม และเป็นคนตรง เลยบอกว่า

"เอาละ เงินจำนวนนี้พร้อมทั้งดอกเบี้ยทั้งหมด ข้าจะให้เอ็งแทนแม่เอ็งทั้งหมด แต่มีข้อแม้อย่างหนึ่ง"

เมื่อเขาได้ยินกำนันพูดเช่นนั้นก็ดีใจขึ้นอักโขเงินคงได้คืนมาแน่ จึงรีบรับปากกับกำนันว่าจะทำตามข้อแม้ทุกอย่าง

"ข้อแม้ของข้า คือ นับจากวันนี้เป็นต้นไปให้เอ็งมาหาข้าทุกเช้าเป็นเวลาหนึ่งเดือน ข้าจะทำถุงเล็ก ๆ ใบหนึ่งให้

เอ็งผูกไว้ที่เอวข้างหน้า และถุงนี้เอ็งต้องผูกไว้เป็นประจำตลอดเดือนห้ามเอาออกเด็ดขาดทั้งเวลากิน เวลาเดิน เวลานั่งนอน หรือแม้จะอาบน้ำ เข้าส้วมอะไรก็แล้วแต่ เวลาเอ็งมาหาข้า ข้าจะใส่ก้อนหินขนาดเท่าลูกพุทราไว้ในถุงวันละก้อน ๆ เพื่อดูว่าเอ็งมาหาข้าได้กี่วันแล้ว และก้อนหินนี่ห้ามเอาออกจากถุงทุกเวลาเหมือนกัน ห้ามตบตาข้าด้วย ถ้าข้ารู้เข้าข้าจะไม่ยอมให้เงินเอ็งเลยสักบาทเดียว เพราะถือว่าเอ็งผิดสัญญา แค่นี้เอ็งทำได้ไหม"

"เรื่องเล็ก !" เขาคิด แค่นี้ทำไมจะไม่ได้ ระยะทางมาที่นี่กิโลกว่า ๆ เท่านั้น มาหากำนันเท่ากับเดินออกกำลังตอนเช้าไปในตัว เพื่อแลกกับเงินที่แม่ยืมกลับคืนมาทั้งต้นทั้งดอกที่กำนันจะให้ตั้งสองพันกว่า พอคุ้มกันแล้ว ดีกว่าไปทำงานรับจ้างเขาเสียด้วยซ้ำ" คิดเช่นนี้จึงตกปากรับคำทันที

คนเห็นแก่เงินย่อมเห็นเงินสำคัญกว่าอะไรทั้งหมดเรื่องอื่น ๆ ค่อยว่ากันทีหลัง

รุ่งขึ้นอีกวัน เขามาหากำนันแต่เช้า กำนันก็มอบถุงให้หนึ่งใบผูกสะเอวเขาไว้แล้วเอาก้อนหินใส่ไว้ในถุงเป็น

ประเดิมหนึ่งก้อน โดยไม่ต้องหาพระมาชยันโตเอาฤกษ์ให้เสียเวลา เขาก็กลับไปบ้านเล่าให้ภรรยาฟัง ภรรยาก็ไม่ว่าอะไร เขาทำเช่นนี้ได้ประมาณหกเจ็ดวัน ความอึดอัดเริ่มจู่โจมเข้ามาทีละน้อย ๆ ตอนแรกก็ไม่รู้สึก ต่อมาเมื่อก้อนหินมีหลายก้อนเข้าเวลาเดินไปไหนมาไหน แม้จะเอาชายเสื้อ คลุมถุงไว้แล้ว มันก็ยังนูนออกมาแถมหินกระทบกันดังกรุ๊กกริ๊ก ๆ ตลอดเวลา รำคาญหู เวลานอนก็ต้องนอนตะแคง จะนอนหงายก็ไม่ถนัด ถุงหินมันทับอยู่บนท้อง นอนคว่ำก็ไม่ได้ ที่ลำบากที่สุดก็คือ เวลาเข้าส้วมดูมันทุลักทุเลชอบกล แต่ความอยากได้เงินคืนจำต้องทนเอา ไหน ๆ ก็ทนมาได้ตั้งอาทิตย์แล้วทนเอาอีกหน่อยเถอะน่า เขาปลอบใจตัวเอง

สิบวันผ่านไป ความทุกข์ทรมานเพิ่มขึ้นตามลำดับ ความอดกลั้นต่อความรำคาญชักหมดไปทุกขณะ

สิบห้าวันยังไม่ทันพ้น ความอดทนก็ถึงขีดสุด !

เขาก็รีบจ้ำไปหากำนันในตอนเย็นวันนั้นเลย กำนันเห็นเข้าก็รู้ทีเดียว แต่ก็แกล้งถาม

"อ้าว ! มาทำไมอีก ก็เมื่อเช้ามาทีแล้วนี่นา"

"เอ้อ ผมมาคืนถุงกำนันครับ" เขากล่าวอ่อย ๆ

"เอ...มันยังไม่ครบเดือนนา นี่เพิ่งได้สิบห้าวันเท่านั้น ยังไม่หมดสัญญานี่ คืนได้เรอะ"

"ผมทนไม่ไหวแล้วครับ ต้องคืนแน่"

"เอา ! คืนก็คืน แต่เงินข้าไม่จ่ายให้นะบอกกันก่อน เพราะเอ็งผิดสัญญา"

"ครับ เงินผมไม่อยากได้แล้ว มันรำคาญเต็มทีเวลากิน เวลานอนมันทรมานเหลือเกิน ยิ่งเวลาเข้าส้วมด้วยแล้วอย่าบอกใครเลยกำนัน" ว่าแล้วก็รีบแก้ถุงออกจากเอว ส่งให้กำนัน

"แหม...เอาออกเสียได้ ผมโล่งอกโล่งใจขึ้นอีกเยอะเชียว" เขาบ่นเบา ๆ

กำนันได้ยินเขาพูดเช่นนั้นก็นึกว่า ได้การละคราวนี้ ได้ทีแล้วขี่ม้าไล่เสียเลยจะได้รวดเร็วดี ขี่แพะมันช้าไป

"เฮ้ย ! นั่งลงก่อนซี ดื่มน้ำดื่มท่าให้สบายเสียก่อนแล้วฟังข้า ข้าจะพูดให้เอ็งฟัง คืองี้นะ เอ็งผูกถุงหินไว้ที่หน้าท้องแค่

สิบห้าวันเท่านั้น เอ็งบ่นว่าทรมานรำคาญเหลือเกินแล้ว อยาก จะเอาออกเสีย ตอนเอ็งอยู่ในท้องแม่เอ็งนะ เอ็งโตทุกวัน ๆ แม่เอ็งก็อุ้มเอ็งอยู่ได้ตั้งเก้าเดือนสิบเดือน ทำไมแกไม่เห็นจะบ่นทุกข์ทรมานหรือรำคาญเลย ไม่ว่าแม่เอ็งจะไปไหน จะทำอะไร เอ็งจะต้องติดท้องแม่เอ็งไปด้วยตลอดเวลา ตอนนั้นน่ะเอ็งลองคิดดูทีหรือว่าแม่เอ็งจะรำคาญหรือทุกข์ทรมานแค่ไหน ตั้งสิบเดือนเชียวนะ"

กำนันหยุดนิ่งมองดูเขานิดหนึ่ง เมื่อเขาไม่พูดอะไร กำนันก็พูดต่อ

"แม่เอ็งลำบากลำบนมาเพราะเอ็งไม่รู้เท่าไหร่ เอ็งเคยคิดบ้างไหม ในท้องสิบเดือนน่ะมันน้อยไปด้วยซ้ำ กว่าจะเลี้ยงเอ็งโตมานี่ แม่เอ็งต้องเสียข้าวเสียน้ำไปเท่าไร กว่าเอ็งจะอ่านออกเขียนได้ เป็นผู้เป็นคนมากับเขาได้นี่ แม่เอ็งต้องเทียวรับเทียวส่งเอ็งไปโรงเรียนกี่ปี เสียแรงเสียเงินไปเท่าไร เอ็งคิดดูเอาเอง ข้ารู้มา แม่เอ็งน่ะลำบากมากเพราะเอ็งคนเดียว แค่แกยืมเงินเอ็งมาแค่สองพันเท่านั้น เอ็งจะเอาเป็นเอาตายกับแกทีเดียว เงินแค่นี้น่ะมันไม่คุ้มกับค่าเลี้ยงดูเอ็งมาปีเดียว

เสียด้วยซ้ำ ถ้าแม่เอ็งแกเรียกร้องค่าเลี้ยงดูจากเอ็งนะ เอ็งเอ๋ย ชีวิตทั้งชีวิตก็ทำใช้แกไม่หมดหรอก แต่แกก็ไม่เคยเรียกร้องเอาจากเอ็งสักแดงเดียว แม้อยากจะได้แกก็ขอยืมเอา แล้วเอ็งจะเอาไงกะแกอีกเล่า ถ้ายังอยากจะได้เงินจากแม่เอ็งอีกก็อย่าไปเอากะแกเลย แกแก่แล้ว ข้าจะใช้ให้เอ็ง เอาไหม"

เขายังนิ่งเหมือนเดิม กำนันก็เลยนำคำกลอนให้เขาฟังเรื่อย ๆ

"รักใดเล่า รักแน่ เท่าแม่รัก
ผูกสมัคร ลูกมั่น มิหวั่นไหว
ห่วงใดเล่า เท่าห่วง ดังดวงใจ
ที่แม่ให้ กับลูก อยู่ทุกครา
ยามลูกขื่น แม่ขม ตรมหลายเท่า
ยามลูกเศร้า แม่โศก วิโยคกว่า
ยามลูกหาย แม่ห่วง คอยดวงตา
ยามลูกมา แม่หมด ลดห่วงใย"

กำนันว่าอย่างไรเขาไม่รู้อีกแล้ว และเขาก็ไม่รู้ว่าก่อนลงจากบ้านกำนันนั้น เขาได้ลาหรือไหว้กำนันบ้างหรือเปล่า มารู้ตัวอีกทีก็ต่อเมื่อตัวเองได้โผเข้าไปอยู่ในอ้อมอกของแม่เสียแล้ว

เรื่องนี้มันเหมือนกับเรื่องนิทาน แต่ก็เกิดขึ้นกับชีวิตจริง จึงอาจเป็นนิทานชีวิตก็ได้ และที่เล่านิทานเรื่องนี้มา ก็มิได้ตั้งใจจะสอนให้รู้ว่าอะไรทั้งสิ้น !

บูชาพระในบ้าน

พระพุทธรูปและพระเครื่ององค์เล็ก ๆ เราอุตส่าห์ไปเช่าไปซื้อไปหามาด้วยราคาแพง ๆ และทำที่ตั้งที่ประดิษฐานท่านไว้อย่างดี พร้อมบูชาด้วยดอกไม้ธูปเทียนประจำวัน แม้จะนอนก็กราบไหว้สวดมนต์ขอพรจากท่านก่อน จิตใจก็สบาย นอนหลับด้วยความเป็นสุข ตื่นขึ้นมาก็แช่มชื่น หรือพระสงฆ์เราก็ให้ความเคารพกราบไหว้บูชาด้วยดี ถวายข้าวถวายน้ำและปัจจัยอื่น เพื่อให้ท่านมีกำลังทำกิจเพื่อดำรงพระศาสนาอันเป็นหน้าที่ของท่านสืบไป เราบูชาพระกันอย่างนี้

แต่อย่าลืมพระที่มีลมหายใจ คือ พ่อแม่เสีย ควรได้บูชาท่านบ้างตามสมควร ด้วยการเลี้ยงท่านทางร่างกาย คือ ให้ปัจจัยสี่ดูแลความทุกข์สุข ท่านองเอาตาดูเอาหูใส่ ไม่วางเฉยเสีย และด้วยการเลี้ยงจิตใจท่าน คือ พยายามทำตนให้ดี เชื่อฟังอยู่ในกรอบโอวาทคำเตือน เรื่องใดที่จะนำความเสียใจและกระทบกระเทือนใจมาสู่ท่านก็ละเว้นเสีย คำพูดคำจาที่จะพูดกับท่านต้องระวัง เพราะคนแก่ใจน้อย ต้องรักษาน้ำใจของท่านไว้ด้วยคำพูดที่นิ่มหูและฟังดูไม่กระทบกระทั่งท่านว่าเป็นคนล้าสมัย อยู่ไปก็เกะกะบ้าน อะไรทำนองนี้ แม้จะอยู่ห่างไกลก็ส่งข่าวถึงท่านบ้าง หรือหาโอกาสมาเยี่ยมเยียนท่าน ให้ท่านได้เห็นหน้าเห็นตาบ้าง ไม่ปล่อยทิ้งให้ท่านนอนคิดถึงเราอยู่เพียงลำพัง

สำคัญต้องทำตัวให้สมควรให้ดีพอที่ท่านจะไว้วางใจแล้วมอบมรดกให้

เพราะพ่อแม่แม้จะรักลูกเท่า ๆ กันก็ตาม แต่เวลาจะให้มรดก ท่านต้องมองดูลูกแต่ละคนก่อนว่า มีนิสัยใจคออย่างไร ชอบประพฤติอย่างไร มีความดีพอที่จะรักษามรดกที่จะมอบให้

หรือไม่ มอบให้แล้วจะถูกผลาญหรือทำให้งอกเงยขึ้นหรืออย่างไร ท่านต้องดูหมด ดูอย่างรอบคอบ พินิจพิเคราะห์ หากเห็นว่าลูกคนใดทำตัวไม่ค่อยดี ถึงให้มรดกไปก็รักษาไว้ไม่ได้แน่ ท่านก็มักไม่ให้เหมือนกัน กลับไปให้อีกคนหนึ่งที่เห็นว่าดี

ลูกที่ไม่ได้รับมรดกก็มักจะโมเมเอาว่า พ่อแม่รักลูกไม่เท่ากัน มีความลำเอียง แต่หามองดูความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของตัวไม่ อย่างน้อย ๆ ก็เคยทำผิดใจพ่อแม่มาบ้างละ

ก็มีอยู่มิใช่น้อยเหมือนกันที่พ่อแม่ไม่ได้มองลูกให้ถ่อง-แท้ก่อนที่จะมอบมรดกให้ ไปให้คนที่ใกล้ชิดหรือเอาอกเอาใจกว่า หรือลูกที่ชอบประจบประแจงเป็นประจำ โดยที่ปกปิดความไม่ค่อยดีของตนไว้ไม่ให้ท่านเห็น ท่านก็นึกว่าดีแล้ว แต่ที่ไหนได้ ยังไม่ทันที่กระดูกพ่อแม่จะผุเลย ทรัพย์มรดกถูกผลาญจนหมดสิ้น !

อย่างนี้เป็นความผิดของใคร ?

พูดถึงบูชาพระในบ้าน เคยเห็นมาไม่น้อย ตอนท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านชอบอะไร ต้องการอะไร ไม่เคยหามาให้ บางทีก็ดุด่าว่าท่านเอาว่าท่านจู้จี้จุกจิก อยากได้ร้อนก็เอาเย็นมาให้ อยากได้เย็นกลับเอาร้อนมาส่ง พอท่านสิ้นไปแล้วกลับได้คิดระลึกถึงท่านขึ้นมา จะทำบุญทำทานอะไรก็มักจะทำแต่สิ่งที่พ่อชอบแม่ชอบถวายพระ แล้วอุทิศไปให้ กับชนิดนี้พ่อชอบ แกงชนิดนี้แม่ชอบ หวานชนิดโน้นเป็นของโปรดของพ่อ ของชนิดนี้แม่เคยอยากได้อุตส่าห์ทำไปให้ ก็นับว่าดีแล้ว ไม่ได้ว่าอะไรหรอก แต่มาคิดในใจว่า ถ้าทำให้ท่านเสียตั้งแต่ท่านยังมีลมหายใจอยู่จะดีไม่น้อยนะ นี่ทำแล้วนำไปบูชาท่านในบ้านเลยจะได้อานิสงส์ทันตาเห็น ส่วนบางคนนั้นตั้งอกตั้งใจทำบูชาท่านอย่างนี้เมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ และเมื่อท่านล่วงลับไปแล้วก็ทำอุทิศไปให้ท่านอีกเล่า เรียกว่า นึกถึงท่านเมื่อไรก็ทำสิ่งที่ท่านชอบอุทิศส่งไปให้ท่าน

คนเช่นนี้เราจะเห็นมีสักกี่คนกันเล่า !

บูชาพระในบ้านนั้น แม้จะเปลืองทุกวัน แม้จะเป็นพระจู้จี้ขี้บ่นบ้างก็ควรจะทำ เพราะนอกจากเป็นหน้าที่แล้วยังเป็นการ "เปลื้องหนี้น้ำนม" หรือ "เปลื้องหนี้ชีวิต" ไปด้วย โอกาสที่จะทำได้เช่นนี้ก็มีเพียงชั่วระยะเวลาที่ท่านยังมีลมหายใจเท่านั้น อย่าได้คิดรังเกียจหรือเบื่อหน่ายที่จะเลี้ยงท่านเลย เงินทองและทรัพย์สินที่เรานำมาเลี้ยงท่านนั้น ถ้าจะว่ากันแล้วก็เป็นส่วนของท่านด้วยเหมือนกัน พ่อแม่น่ะทนลำบากเลี้ยงลูกให้โตมาได้เป็นเก้าคนสิบคน

แล้วลูกตั้งเก้าคนสิบคนนั้น จะช่วยกันยอมลำบากเลี้ยงท่านเพียงคนสองคนไม่ไหวเชียวหรือ

คนเลี้ยงพ่อแม่ได้ ท่านว่า "ตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้" คือ ไปแห่งหนตำบลใดไม่ตกอับ จะทำมาหากินอะไรก็จะเจริญงอกงาม จะค้าขายก็มีกำไร จะทำสวนทำไร่ก็ผลิดอกออกผลดี จะมีเงินมีทองก็เก็บรักษาไว้ได้ไม่ร้อนเงินและเงินก็ไม่ร้อน เพราะมีคุณธรรม คือ น้ำใจรู้คุณคนอยู่กับตัว คุณธรรมข้อนี้สามารถเก็บความดี และทรัพย์สินเงินทองเข้าไว้ได้

เพราะเป็นคุณธรรมที่เย็นสนิท

ธรรมดาความเย็นย่อมเก็บอะไรไว้ไม่ให้เสีย ไม่ให้เน่าได้ ไม่ว่าอาหารปลา เนื้อ ผัก ชนิดไหน หากเก็บไว้ในที่เย็น ๆ จะอยู่ได้ไม่เน่าเสีย และความเย็นนั้นใคร ๆ ก็ชอบ เช่น ชอบอยู่ในห้องเย็น ๆ ชอบคำพูดเย็น ๆ ชอบปลูกบ้านอยู่ในที่มีลมพัดเย็น ๆ ชอบอยู่ตามริมน้ำลำคลองที่มีน้ำเย็น ๆ ดูจะชอบเย็นกันทั้งนั้น ไม่เฉพาะคนเท่านั้นที่ชอบเย็น ถึงต้นไม้และสัตว์ก็ชอบเย็นเช่นกัน

อย่าว่าแต่สิ่งมีชีวิต เช่น คนหรือสัตว์จะชอบเย็นเลย ถึงสมบัติต่าง ๆ ก็ชอบอยู่ในที่เย็น ๆ ชอบอยู่กับคนเย็น ๆ เช่นกัน ใครเย็นมากสมบัติก็อยู่มาก และอยู่นาน ใครเย็นน้อยสมบัติก็อยู่น้อย ใครไม่เย็นเลยสมบัติก็ไม่อยู่เลย ส่วนคนร้อน หากร้อนมากแม้จะมีสมบัติมากสมบัตินั้นก็จะหนีออกไปเร็ว ถ้าร้อนน้อยก็ค่อย ๆ หนีไปทีละน้อย ๆ ชนิดที่

"ถ้าร้อนเข้ามาทางหน้าบ้าน สมบัติก็รีบหนีออกทางหลังบ้าน" นั่นเทียว

บูชาพระในบ้านให้ดีก็มีประโยชน์ ทอดทิ้งพระในบ้านก็มีโทษ ซึ่งบางครั้งอาจจะมาช้าไปหน่อยก็คงไม่ถึงกับนานเกินไป จึงมีสูตรสำเร็จไว้เตือนใจกันมาว่า

"ลูกคนใดทำให้พ่อแม่ต้องเสียใจ ๑ ครั้ง ต่อไปตัวเองจะต้องเสียใจเพราะลูก ๒ ครั้ง

ลูกคนใดทำให้พ่อแม่ผิดหวัง ๑ ครั้ง ต่อไปจะต้องผิดหวังเพราะลูก ๒ ครั้ง

ลูกคนใดทำให้พ่อแม่น้ำตาตก ๑ ครั้ง ต่อไปจะต้องน้ำตาตกเพราะลูก ๒ ครั้ง

เพราะฉะนั้น

หากลูกคนใดทำพ่อแม่ให้ผิดหวัง ๑๐ ครั้ง ทำพ่อแม่ให้เสียใจ ๑๐ ครั้ง หรือทำพ่อแม่ให้ต้องร้องไห้ ๑๐ ครั้ง ต่อไปตัวเองจะต้องผิดหวัง เสียใจ หรือร้องไห้ เพราะลูกตัวเองกี่ครั้งลองคำนวณดู

นัยตรงกันข้าม

"ลูกคนใดทำพ่อแม่ให้ได้รับความสมหวัง ๑ ครั้ง ต่อไปตัวเองจะได้รับความสมหวังจากลูก ๒ ครั้ง

ลูกคนใดทำพ่อแม่ให้ได้รับความชื่นใจ ๑ ครั้ง ต่อไปจะได้รับความชื่นใจจากลูก ๒ ครั้ง

ดังนั้น หากลูกคนใดทำพ่อแม่ให้ได้รับความสมหวังได้รับความชื่นใจ ได้รับความดีใจ ๑๐ ครั้ง ต่อไปในชีวิตจะได้รับสิ่งเหล่านี้จากลูกของตนถึง ๒๐ ครั้ง"

สูตรนี้จะใช้ได้หรือไม่ก็เห็นจะต้องฝากท่านทั้งหลายไว้พิจารณา และหรือทบทวนดูจากชีวิตที่ล่วงมาแล้วอาจจริงหรือไม่จริง อาจใช้ได้หรือใช้ไม่ได้เท่า ๆ กัน แต่ท่านก็วางเป็นสูตรไว้เช่นนี้

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไทยเขษม ถนนเฟื่องนคร กรุงเทพมหานคร
นายอำพัน ฉายางกูร ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา ๒๕๒๒